25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6756 — 25 ՄԱՐՏ 1908 — ԵՐԻՔՇԱԲԹԻ — 6 ՐԷՊԻ-ՒԼ-ԷՎՎԷԼ 1326 — 7 Avril 1908 — 25e année N. 6756

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 25 Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

«آره ولك»
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره کین بویاجیان
درعلیه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՔԻՉ ՄԸ ԱՆՏԱՌԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Քիչ ատենուան մէջ անտառ հասցնելու մասին աքասիային կարեւորութիւնը.— Անոր տեսակները.— Տունկը հասցնելու միջոցները.— Տարւոյն մէջ տրուելիք խնամքները.— Նոր հաստատուած անտառ մը ի՛նչ խնամքներու կը կարօտի.— Փոքր Թղթակցութիւն։

Տարւոյս սկիզբը առիթ ունեցանք խօսելու, երկրի մը մէջ անտառաց կարեւորութեանը վրայ. այդ առթիւ խօսեցանք մեր սոյն Ասուլիսներուն առարկայ ընել երբեմն այն ծառերը որոնք կրնան քիչ ժամանակուան մէջ աճիլ, զարգանալ և ընդարձակ անտառներ յառաջ բերել. այս անգամ պիտի խօսինք այդ դասին պատկանող ծառերէն միոյն վրայ, որ 17րդ դարուն Ամերիկայէն բերուած է Եւրոպա և անկէ ի վեր տարածուած է ամէն կողմ։ Այդ ծառն է աքասիան (acacia commun ou robinier), որ խիստ արագ աճում մը ունի և որուն փայտն ալ մեծապէս յարգ կը վայելէ թէ՛ կահագործութեան և թէ կառաշինութեան մէջ։ Թուրքիոյ մէջ ալ, աքասիան բաւական տարածուած ծառ մըն է. Պոլսոյ պարտէզներուն մէջ իբր զարդածառ գրեթէ ամենուրեք կը գտնուի ան. բայց որչափ որ գիտենք, դեռ չունինք աքասիայով կազմուած անտառներ, մինչդեռ այդ թանկագին ծառը այս մասին կրնայ անգնահատելի ծառայութիւններ մատուցանել մեր երկրին. հետեւաբար կ'արժէ որ քիչ մը մանրամասնութեամբ խօսինք այն եղանակին վրայ որով յառաջ կը բերեն զայն անտառներու մէջ և պարզենք այն խնամքները որոնք անհրաժեշտ են այս ծառին։

Աքասիային շատ տեսակները կան. բոլորին ալ հայրենիքը՝ Ամերիկան է. այդ տեսակներէն շատեր բաց օդի մէջ չեն կրնար յառաջ գալ. ջերմանոցի մէջ մշակուելու յարմար են, որովհետեւ ցրտէն չափազանց կ'ազդուին. Մեր խօսքը այդ տեսակներուն համար չէ. Պոլսոյ կլիմային տակ բացօդեայ զարգացող տեսակներն են.

Դեղնագոյն ծաղիկ ունեցող աքասիան (acacia dealbata).

Ծիրանագոյն ծաղիկ ունեցող աքասիան (acacia Julibrizin, կիւլ էպրիշիմի).

Սովորական աքասիան (acacia commun ou robinier).

Այս երեք տեսակ մեզ ծանօթ աքասիաներուն մէջ, անտառ հասցնելու տեսակէտով կարեւորն է՝ սովորական աքասիան. սոյն ծաղկաւորումը ողկոյզաձեւ է. ծաղիկները բաց վարդագոյն ճերմակ են. գարնան կանուխէն կը բացուին և խիստ անուշահոտ բուրում մը ունին. ինչպէս ըսինք ուրիշ առթիւ, մեղուները շատ կ'ախորժին սոյն ծաղիկներէն որոնցմով պատրաստուած մեղրը խիստ յարգի է Եւրոպայի մէջ։ Աքասիայի տունկ հասցնելու համար երկու միջոց կայ. առաջինը՝ անոր հունտը ցանել տնկարանի մը մէջ և յառաջ եկած տունկը փոխադրել այն տեղը որ անտառի պիտի վերածուի. երկրորդ՝ աքասիայի հունտը ուղղակի ցանել անտառի վերածուելիք տեղը. այս երկու միջոցներն ալ կրնան հաւասարապէս գործադրուիլ. միայն թէ՝ երկրորդը աւելի խնայողական ըլլալուն համար զայն կը յանձնարարենք մեր ընթերցողներուն։ Նախ պէտք է ըսել թէ՝ աքասիայի հունտը սուղ չէ. քիլօն 1.25—1.50 Ֆր.է աւելի չարժեր. եթէ մեծ քանակութեամբ առնուելու ըլլայ, աւելի աժան ալ կրնայ ըլլալ. միայն փոխադրութեան ծախք մը կը բարդուի ատոր վրայ, որով հունտին քիլօն Պոլսոյ մէջ 9—10 ղրուշի կը հանի։

Աքասիայի հունտը բակլայի նման, երկայն պարկեճներու մէջ կը գտնուի. ամբողջ ձմեռուան եղանակին մէջ, իր պարկեճներով պահուած հունտը աւելի թարմ կը մնայ. հետեւաբար, այդ կերպով պահելու է. արդէն այս դրութիւնը բոլոր հունտերու համար ալ ի գործ դնելը՝ օգտակար է միշտ։ Ցանի եղանակը գարունն է. ձմեռուան ցուրտերը անցած ըլլալու են. տնկարանի մէջ ցանուած տունկերս, պէտք է գծերու ուղղութեամբ ցանենք, անոնց մէջ թողլով 55-60 հար. մեթր հեռաւորութիւն մը. տունկերը երեւալէն վերջը, երբ անոնք 1-2 թիզ երկարութեան մը կը հասնին, պէտք է զանոնք մարգլել, որպէսզի թէ՛ անոնց աճումը արագանայ և թէ վնասակար խոտերը ջնջուին. այս գործողութիւնը, տարուան մէջ որչափ կրկնուելու ըլլայ, այնքան լաւ է, որովհետեւ տունկերը շատ արագ զարգացում մը կ'ունենան։ Այդ տունկերը կողմնակի և փշոտ ճիւղեր ալ կ'արձակեն. պէտք է մերթ ընդ մերթ աչքէ անցնել գծերը և բոլոր այդ կողմնակի ճիւղերը վերցնել մկրատով մը. յաճախակի կրկնուած այս գործողութեան շնորհիւ տունկին կեդրոնական ճիւղը, թէ աւելի կ'երկարի և թէ աւելի կը հաստնայ, ինչ որ օգտակարութենէ զուրկ չէ, մանաւանդ երբ նկատի առնելու ըլլանք սա պարագան ևս թէ՝ այս դրութեամբ յառաջ եկած տունկերուն տնկարանէն հանումն ալ շատ կը դիւրանայ։ Տնկարանին մէջ յառաջ եկած այս տունկերը աշնան քակելով, անոնց մէջ գտնուած փոքրերը և տկարները նորէն տնկարանին մէջ անկելու պայմանաւ մէկ կողմ կը թողուն. իսկ հաստ ու երկարները կը փոխադրեն անտառի վերածուելիք տեղը։ Հիմայ տեսնենք թէ՝ տնկելու գործողութիւնը ինչպէս տեղի կ'ունենայ. այդ նոր կազմուելիք անտառը կամ լերան մը կողերէն կրնայ բաղկացած ըլլալ և կամ տափարակ տեղ մը ըլլալ. երկու պարագային մէջ ալ, պէտք է զօրաւոր սայլարօրով մը նախապէս գէթ 50-60 հար. մեթր լայնութեամբ երկայն գծեր հերքել խորունկէն, գծերու մէջ թողելով 1.50-2 մեթրի հեռաւորութիւն մը. այդ գծերուն վրայ, իրարմէ մէյմէկ մեթր բացութեամբ փոքր փոսեր կը փորեն և այդ փոսերուն մէջ կը թաղեն տնկարանէն քակուած և զատուած տունկերը. միայն թէ այդ տունկերը առաջուընէ մաքրուած արմատէն վեր 2-3 թիզ բարձրութեամբ կտրուած և արմատներն ալ չափաւոր կերպով կարճցած ըլլալու են, որպէսզի բռնելու հաւանականութիւնը կարելի եղածին չափ մեծ ըլլայ։ Լերան կողերը քիչ անգամ լերկ կ'ըլլան. թուփեր, մացառներ անպակաս են հոն. հետեւաբար այդ կողերը կանխապէս մաքրելու է, որպէսզի աքասիայի տունկերը անոնց մէջ չը խեղդուին. եթէ նոր կազմուած անտառը հարթ տեղ մը կը գտնուի և միւս կողմէ ջրելու ալ դիւրութիւն կայ. ջրելը մեծապէս կ'օգնէ տունկերուն արագ աճելուն. լերան կողերուն վրայ տնկուածները ջրելը քիչ մը մեծածախս կ'ըլլայ, որով հարկ կ'ըլլայ սպասել անձրեւներու. տարին երբ քիչ մ'անձրեւոտ երթայ, տնկուածներուն մեծագոյն մասը կը բռնէ, մանաւանդ երբ տնկելու գործողութիւնը աշնան կատարուի, բան մը որ բոլոր տնկուելիք ծառերու համար ալ ի գործ դրուելու է առ հասարակ բարեխառն կլիմաներու մէջ։ Վերը ըսինք թէ աքասիայի հունտը ուղղակի տեղը ցանելը լաւագոյն է. քանի որ տնկարան հաստատելու, տունկերը աշնան իրենց տեղը փոխադրելու պէտք չի մնար, որով ծախքի կողմէ խնայողութիւն եղած կ'ըլլայ. երբ այս դրութիւնը ընդունուելու ըլլայ, պէտք է դարձեալ սայլարօրով բանալ վերը յիշուած լայնկեկ գծերը և հունտը ուղղակի ցանել այդ տեղերը սայլարօրով բացուած ուղիղ ակօսի մը մէջ. ասկէ զատ նոյն ցանելու է հունտը և թիզ մը բարակ հողով ծածկելու է զայն. տարուան մէջ մէկ քանի անգամ մարգլելը՝ իր անմիջական օգուտները ունի։

Անտառներու ամէնէն մեծ թշնամիները հրդեհէն ետքը կենդանիներն են (մանաւանդ այծերը). հետեւաբար այս նոր հաստատուած աքասիայի անտառին մէջ, մէկ քանի տարիներ բնաւ անասուն ղրկելու չէ արածելու համար. հակառակ պարագային մէջ, եղած բոլոր այս ջանադրութիւնները ի զուր վատնուած կ'ըլլան։ Աքասիայով հաստատուելիք անտառի մասին մեր այս Ասուլիսը փակելէ առաջ, սա ալ պէտք է աւելցնել թէ այս ծառը զուտ կրային հողերէ զատ, ամէն տեսակ հողերէ կ'ախորժի. կրային հողերու մէջ չզարգանար բնաւ, տերեւները կը դեղնին կանուխէն. պտղատու ծառերուն մէջ գրեթէ կեռասենին է միայն որ, այդ տեսակ կրային հողերու մէջ, դեղնուկի (սարըլըք, chlorore) հիւանդութեան չի բռնուիր, այլ ընդհակառակը կ'ախորժի այդ հողերէն։ Տնկարանի սահմանուած հողը, երբ շատ արգասաւոր չըլլայ, գարնան մէջ ցանուած հունտէն՝ աշնան մէջ քակուելիք և տեղափոխուելիք տունկեր յառաջ չեն կրնար գալ բնաւ. այն ատեն հարկ կ'ըլլայ, յաջորդ տարուան աշնան սպասել, տունկերը տեղափոխելու համար իրենց վերջնական տեղը։ Անտառը անգամ մը հաստատուելէ վերջը, ինչպէս ըսինք, պէտք չէ կենդանի ղրկել հոն. ասկէ զատ ամէն տարի գարնան, հետզհետէ զարգացող այս ծառերուն չոր ճիւղերը կտրելու և բունին վրայ գոյացած երկրորդական ծիլերը փճացնելու է, որպէսզի ծառերը մէկ կողմէն ուժովնան և բարձրանան։

Աքասիան սա մեծ առաւելութիւնն ալ ունի որ՝ հոս ու հոն երկարող արմատներէն նոր տունկեր կը գոյանան, որով քիչ ժամանակուան մէջ, պարապ տեղ գրեթէ չի մնար. այս պարագան ասոր կարեւորութիւն ունի մեզի համար, որովհետեւ երբ ծառերը փափաքուած խոշորութեան հասնելէ վերջը կտրելու ըլլանք, արմատներէն հարիւրաւոր ճիւղեր կրնան առաջ գալ, ճիշդ կաղնիի նման. ասկէ զատ ծառերէն ամէն տարի թափուած հունտերն ալ ծլելով, խումբ մը տունկեր ալ այս կերպով առաջ կուգան, որով աքասիայի անտառ մը, բնաւ լերկ չի մնար։ Մեր այս թուած բոլոր առաւելութիւններուն վրայ, երբ աւելցնենք սա պարագան ալ թէ աքասիան շատ շուտ աճող ծառ մը ըլլալով հանդերձ, ընտիր և ամուր տաղձ կը հայթայթէ ճարտարարուեստներու համար, բաւական վեր հանած կ'ըլլանք այս ծառին կարեւորութիւնը, ինչ որ իրաւունք կու տայ մեզի զայն ջերմապէս յանձնարարելու բոլոր անոնց, որոնք բարեխառն կամ քիչ շատ ցուրտ կլիմայի մը տակ կ'ապրին և քիչ ատենուան մէջ գոնէ անտառակ մը հասցնելու փափաքը կը տածեն։

Ուրիշ առթիւ ալ պիտի խօսինք ուրիշ ծառի մը վրայ, որ յատուկ է մի միայն տաք երկիրներու։

Կարին — Ն. Յ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

ՓՈՔՐ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

(Գ. Մ. Ամասիա).— Ոջլոտած հաւնոց մը մաքրելը, բաւական աշխատութիւն և յոգնութիւն կը պահանջէ, որովհետեւ թէ հաւերը պէտք է լաւ մը մաքրել և թէ հաւնոցը պատշաճ եղանակաւ մը հականեխել։ Այդ հականեխումը կը կատարուի սա կերպով. օճառախառն եռացած ջրով պէտք է լուալ հաւնոցին տախտակեայ մասերը. վերջը՝ ամբողջ ծակ ու ծուկերը գոցելով, շատկեկ ծծումբ այրելու է. այս գործողութենէն վերջը, պատերը, առաստաղը և տախտակամածը թանձր կրաջուրով կը կրապատեն։ Գալով հաւերուն, ինչ որ քիչ մը աւելի փափուկ է. անոնց պահած տեղը պէտք է դնել ամաններ, մոխրախառն աւազով լեցուած, վրան աւելցնելով նաեւ քիչ մը գաճի փոշի, ծխախոտի մաշ և մանաւանդ ծծումբի փոշի. ոջլոտ հաւերը, օրուան մէջ մէկ քանի անգամ, կուգան թաւալտկիլ այդ ամաններուն մէջ և այս կերպով իրենց վրայ գտնուած ոջիլներէն կ'ազատին։ Վառեակներու համար այս միջոցը արդիւնաւոր չէ, որովհետեւ անոնք այդ ամաններուն մէջ թաւալտկելու վարժութիւնը չունին ինքնին. պէտք է զանոնք առանձին առանձին ձեռքի մէջ բռնել և ոջլոտ տեղերը (գլխաւորաբար թեւերուն տակ), փոքրիկ վրձինով մը թրջել հետեւեալ բաղադրութեամբ. ձիթաիւղ և քարիւղ (երկուքէն հաւասար քանակով) և կամ 1 քիլօ ջուրին մէջ 20 կրամ քրէզիլ (crésyl). Շաբաթը անգամ մը գոնէ այս գործողութիւնը կրկնելու է. վառեակին ամբողջ մարմինը վերի բաղադրութիւններէն մէկովը թրջելը վտանգաւոր է և կրնայ թունաւորում յառաջ գալ։

(Տ. Փ. Էֆրէն).— Երբ կարագը կարգին հաւասարապէս աղուած չըլլայ, ձեզ յանձնարարածս պէս, գունաւոր մարմարի մը տեսքը կ'առնէ, այսինքն անոր առած գոյնը միօրինակ չըլլար, հետեւաբար արժէքին վրայ ալ կրնայ դէչ ազդեցութիւն ունենալ. լաւ համ և հոտ ունենալը բաւական չէ. ակնահաճոյ ըլլալն ալ առաւելութիւն մըն է։ Մեր այս դիտողութիւնը նկատողութեան առնելով, պէտք է աղը մանրել, ջուրի մէջ լուծել և վերջէն կարագը խմորել այդ աղի ջուրին մէջ. ձեր մատնանշած անպատեհութիւնը այլ եւս յառաջ չը գար. ասոր ապահով կրնաք ըլլալ. սա եւս պէտք է աւելցնել թէ՝ ծեծուկէն (խնոցի, baratte) ելած կարագը լաւ մը թրջելու է, մանաւանդ մեքենայի մը միջոցաւ որ կը կոչուի թրող (հունցուիչ, malaxeur). այդ մասին պէտք եղած տեղեկութիւնները տուինք արդէն Արեւելքի մէջ (9 մայիս 1907, թիւ 6485)։

(Կ. Գ. Տրապիզոն).— Գիւղատնտեսութեան բոլոր ճիւղերը բովանդակող բառարաններ պատրաստուած են Ֆրանսայի մէջ. ահաւասիկ ամէնէն նոր հրատարակուածները.

Dictionnaire d' griculture, par Barral et Jagmir, 4 vol. 3000 fig. 91 frs.

Dictionnaire d'Agriculture, par Zolla, 1 vol. avec fig. 6 frs.

ՆՈՅՆ

ԿԻՆ ԼՐԱԲԵՐԸ

Իբր սուզորդ.— Գիշատիչ գազաններու վանդակի մը մէջ.— Ծպտուած՝ աւելածու կնոջ հագուստով.— Աւազակներու բոյնի մը մէջ.— Մահուան հետ դէմ առ դէմ։

Այսօր կիները կը մտնեն այնպիսի ասպարէզներու և արհեստներու մէջ որոնք մինչեւ հիմա էրիկ մարդոց յատկացուած էին։ Առանց խօսելու այլեւայլ հնարքներով պաշտօններ հետապնդող զանազան քուէարկու կիներու վրայ, այսօր ունինք բժիշկ կիներ, փաստաբանուհիներ, կառապանուհիներ և վերջերս ալ ծանուցուեցաւ թէ կին jockey մը պիտի ժամանէ։ Հետաքրքրական պիտի ըլլար եթէ կիները՝ որոնք ամէն բանի ձեռնամուխ կ'ըլլան, լքած ըլլային լրաբերութիւնը. այսպէս՝ կրնանք համրել շատ մը չըջազգեստաւոր լրաբերներ որոնք իրօք միւս սեռին պատկանող իրենց եղբայրակիցներէն վար չեն մնար։ Ընդհանուր առմամբ, կինը լաւ գրող մը չը կրնար ըլլալ — բացառութիւններ կան անշուշտ, առանց որոնց օրէնք չկայ ամուր. — ան չունի ֆիզիքական այնպիսի պայմաններ որոնք էրիկ մարդուն նման թոյլ տան իրեն սպառելու մտքի և ջիղերու յարատեւ ուժ մը, բայց կինը, ատոր փոխարէն, ունի երկայնամտութիւն մը և intuitif յատկութիւններ որոնք էրիկ մարդոց կը պակսին. Մեծ տպաւորութիւն յառաջ բերող լրաբերութեան մասին չէ գտնուած թերեւս կին մը որուն գտած յաջողութիւնը հաւասարի — չենք ըսեր նոյն իսկ անցնի — Նէլլի Պլի ամերիկացի լրաբեր կնոջ յաջողութեանը։ Ինչ որ նէ յաջողած է ընելու իրապէս նորանշան է։ Այս աղջկան լրաբերութեան ինքնութիւն սկզբը շատ քննադատուած է, բայց ասոր իրողութիւն մըն է թէ — և սակայն լրագրութեան մէջ ամենակարեւոր կէտն է — երբ հասարակութիւնը իր յօդուածները նշմարեց սիւնակներուն մէջ այն լրագրին որուն կը ծառայէր, այս թերթին թիրաժը կարեւոր յաւելում մը կրեց։ Ըսենք թէ, այդ ատեններուն, դժուար էր գտնել տեսակ կին մը որուն ֆիզիքական ուժը կարենար ներել դիմադրելու պահանջուած աշխատութեան պայմաններուն։ Հարկ էր այն ուժը զոր հարկ էր որ ստանար իր ջղային դրութիւնը և այս բանին համար էր որ նէ պիտի գլէր անցնէր տպաւորութիւն ազդող բոլոր կին լրաբերները, եթէ երբեք տեսակ կիներ գտնուէին։ Բայց մտիկ ընենք միս Զարլօթ Վարթըն ձեր մէնը, որ ինքն իսկ պատմէ իր անսովոր արկածները։

«Երբ մտայ ես Նիւ-Եօրք-Ուըրլտի մէջ, ամենադժուար աշխատութիւն մը յանձնեցին ինծի՝ երբ գրչի անուն Meg Merrillies կեղծանունը տալով։ Առաջին ձեռնարկիս մէջ իսկ յաջողելու բարեբախտութիւնը ունենալով՝ քաջալերուեցայ այս գործին մէջ յարատեւել։ Այն ատենէն ի վեր, տարի մը աւելի, վերայիշեալ թերթին աշխատակցեցայ մեծ տպաւորութիւն առաջ բերող լրաբերական յօդուածներով, որովհետեւ վտանգաւոր, դժուար և խիստ յանդուգն արշաւանքներու միայն կը ձեռնարկէի։ Նախ և առաջ ահա՛ յօդուածներուս վերնագիրներէն մէկ քանին. Սուզորդ կինը. Ծպտուած՝ կին աւելածուի մը հագուստով. Էրիկ մարդու տարազով անցուած շաբաթ մը. Ինչպէս անցուցի գիշերս գետի ոստիկաններուն հետ. Աւազակներու բոյն մը, trolleyի մը առջեւ՝ մահուան հետ դէմ առ դէմ։ Աւելորդ է ըսել թէ ամսականիս յաւելման փորձութիւնը կը մղէր զիս որպէսզի վտանգի ամէնքան տարբեր պարունակող գործի մը ձեռնարկեմ։ Իւրաքանչիւր յօդուած, որուն վերնագիրները տուի վերը, իմ աշխատած օրաթերթիս կիրակի օրուան տպագրութեանը «առաջին Նիւ-Եօրք»ը կը կազմէին։ Տողին կրկին վարձ կը ստանայի. ասկէ զատ գումար մըն ալ կը տրուէր ինծի այն «վտանգներուն» համար որոնց ենթարկուած ըլլալով՝ դիմագրաւել ստիպուած էի. այս գումարը կախում ունէր նաեւ տնօրէնին մարդկային կեանքին արժեցուցած գինէն։ Ընդհանրապէս այնպէս կը կարծուի թէ կիներու գրած լրաբերական յօդուածները ընդարձակ bluffներ են և հնարուած իրողութիւններու վրայ միայն կը հենին։ Իմ կողմէ ես ալ կ'ուզեմ լաւ մը հաստատել թէ իմ յօդուածներուս իւրաքանչիւրը հիմնուած է իմ իսկ ըրածներուս վրայ. ասոր համար է որ անոնք ամէնքն ալ իրենց բոլոր մանրամասնութիւններուն մէջ նմանօրինակ են։ Երբ débutս պիտի ընէի, «վարպետը» — հասկցէք թերթին տնօրէնը — ըսաւ ինծի.

— «Այս գիշեր, կէս-գիշերին, գետի ոստիկաններուն (police fluviale) հետ պիտի երթաք, որոնք կարեւոր ձերբակալութիւն մը պիտի ընեն. շուտով գացէք որպէսզի յօդուածնիդ կիրակի օրուան թիւին համար պատրաստ ըլլայ։

«Անմիջապէս գետի ոստիկանութեան Տեօրէնին ներկայացայ և շատ մը դժուարութիւններ կրելէ վերջ, յաջողեցայ իբր մեր օրաթերթի լրաբեր մասնակցելու այս raiderն՝ ծովահէններու վրայ, որոնք Նիւ-Եօրքի նաւահանգիստը կ'ասպատակէին։ Հրացանի երկու հարուած ընդունեցայ, որոնք ականջներուս մօտէն անցան. սակայն այդ պատճառ մը չեղաւ, որպէսզի յաջորդ կիրակին, պատկանած լրագրիս ընթերցողները չկարենային կարդալ ամէն մասով ստոյգ և մեծ տպաւորութիւն յառաջ բերող պատմութիւն մը։ Յաջորդ շաբթուան հարկ եղաւ որ ցնցոտիներ հագնիմ և փողոցի աւելածու կին ըլլամ։ Ես ծպտումիս կատարելութեանը վրայ կասկած չունենալու համար, գացի խմբագրատուն, ուրկէ անմիջապէս դուրս վռնտեցին զիս, վասն զի մուրացկանուհիները ներս չեն առնուիր։ Որոշուած տուած էի. Նիւ-Եօրքի ամէնէն աւելի շատ անցուդարձ ունեցող փողոցներէն մէկուն մէջ կեցայ և քանի մը ժամէն 20 փրանքի մօտ ողորմութիւն հաւաքած էի։ Այս իմանալէդ վերջ մի զարմանաք թէ ճշմարիտ մուրացիկներ կրնան գտնուիլ։ Կը յիշեմ որ դարձեալ ծպտուած խմբագրատուն վերադարձայ, ուր դռնապանը ատեն աղքատուհին ճանչնալով՝ ոստիկաններ կանչելու կը սպառնար։ Անոր այս վարմունքը զուարճացուց զիս և հարկ եղաւ որ անունս տամ որպէսզի կարենամ վեր ելլել, տեսնելու համար «վարպետ»ը որ կուշտ մը խնդաց, իբր աւելածու կինը տեսնելով։ Երբ իմ պաշտօնակիցներս, միւս լրաբերները, այս խեղճուկ դռնապանին հետ կ'իյնային, ան կ'ըսէր. «Ա՛հ, սա կին լրաբերները չկա՛ն, սատանան իսկ կրնան խաբել...»։ Ուրիշ անգամ մը «վարպետ»էն հեռագիր մը ստացայ, պէտք էր որ ժամը 4ին խմբագրատուն ըլլայի. ճիշդ ժամանակին գացի։

—Հա՛, եկա՞ք, ըսաւ. գիշակեր անասուններէն կը վախնա՞ք։

—Գործը գիտէ, ըսի, ի՞նչ կայ որ։

— Այս իրիկուն Սէնթրըլ-Սքուէյրի պարտէզներուն մէջ գտնուող Պարնըմ սիրքը եկէք. Սպասաւորի հագուստներ հագած առիւծներու վանդակը մտէք և գազանապանին հետ հոն կեցէք կէս ժամ անոնց ներկայացմանը միջոցին։ Մինչեւ հիմա ոչ մէկ կին մտած է վանդակին մէջ ուր գտնուող գազանները 12 հատ են։ «Վարպետ»ը կը դիտէր զիս նայելու համար որ կը սարսափի՞մ. բայց դէմքիս և ոչ մէկ գիծը չշարժեցաւ. բանէ մը չվախնալ սովրած էի։

— «Լա՛ւ, ըսի. որչափ ժամուն հոն պիտի ըլլամ։

—Հարկ կը սեպեմ ձեզի առաջուընէ ըսելու որ, աւելցուց «վարպետ»ը, հոն վտանգաւոր առիւծ մը կայ, «խոշոր Ճօրճ»ը որ անցեալ տարի իր պահապանը սպաննեց և որ բարեհամբոյր ըլլալէ շատ հեռու է։

—Պա՛հ, գոչեցի. ան չսպաններ զիս։

«Ժամադրութեանս ճշդապահ գտնուեցայ. և արդէն գիշատիչ անասուններուն վանդակը մտնելու համար պէտք եղած ամէն բանը պատրաստուած էր։

—Բնաւ վտանգ չկայ, մի՛ս, ըսաւ գազանապանը. բայց երբեք վախ մի ցուցնէք և մանաւանդ ինչ որ ալ ըլլայ, մի՛ կորսնցնէք ձեր պաղարիւնութիւնը։ Սա կապարածայր գաւազանը առէք և մի

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 32 —

ՊՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

Թ.

ՎԵՐԱ ՆԷՍՐՕՖԻ ԴԵՐԸ

Այն ատեն Ժանն Տանտրէ, պարզ վեհանձնութեամբ մը, առաջարկած էր որ ինք ըլլայ տղուն խնամածուն։ Եթէ Օրօր հաւանութիւն յայտնէր, իր քով վար պիտի դնէր մանուկը։ Ժանն կրնար ըսել թէ այդ երեխան կը վերաբերէր իր մէկ քուրիկին, որ երեք ամիսէն պիտի մեկնէր դէպի Չին. կրնար աւելցնել թէ ծնողքը, վախնալով որ իրենց տղան կը հիւանդանայ այդ երկարատեւ ճամբորդութեան միջոցին, ուզած էին իրեն յանձնել զայն։ Մնաց որ, այդ բանը ուշադրութիւն չպիտի գրաւէր։ Չին հեռու կը գտնուէր և ոչ ոք պիտի կրնար ստուգել իրողութիւնը։ Վերա Նէսրօֆ առարկած էր թէ այդ պատմութիւնը անճշմարտանման պիտի թուէր, և եթէ ուզէին խօսքը թափանցել, զարմանալի ու կասկածելի պիտի գտնէին զայն։ Հարկ պիտի ըլլար կեղծիքներու դիմել շարունակ, որպէս զի սուտը երեւան չելլէր։ Սակայն մարքիզին ուշադրութիւնը ի վերջոյ պիտի գրաւէր այդ տղան։ Իր բնական վարիչը շատ սիրելուն, չպիտի ուզէր աչքէ հեռացնել անոր այլին և իր պաշտպանութենէն զրկել զայն։

— Եթէ երբեք իր մտքին մէջ կասկած մը իսկ ծագի, ամէն տեսակ ենթադրութիւն պիտի ընէ, բայց այդ ենթադրութիւնը բնաւ մտքէն չպիտի անցնի։ Առանձին յանդգնութիւն մը չպիտի կրնայ վերագրել մարքիզուհիին, աւելցուց Ժանն իրաւացի կերպով և ողջմտութեամբ։ Այդ տղան իր աչքին տակ պիտի մեծնայ գրեթէ, և շատ բնական կերպով։ Արդէն իմ ընտանիքս չի ճանչնար և այդ քուրիկս չէ տեսած։ Եւ որովհետեւ անիկա իրապէս գոյութիւն ունի և Ճենովա (ամուսինը Իտալացի է) պիտի ուղեւորի, ինչո՞ւ այդ պատմութեան հաւատ չընծայէ մարքիզը։

Տիկին տը Մօրայլի փութկոտ հաւանութիւնը, որ ինքզինքը երջանիկ կը զգար այդ լուծումին համար, քանի որ բոլորովին չէր բաժնուեր նորածինէն, ինչպէս նաեւ Ժանն Տանտրէի սիրալիր պնդումը ի վերջոյ յաղթած էին Վերա Նէսրօֆի ընդդիմութեան։

— Դուք անխոհեմ էք, ըսաւ մարքիզուհին, և ձեր սիրտն ալ ձեզ կը մոլորեցնէ, յարեց, խօսքը ուղղելով Ժաննի։ Լաւ ըմբռնեցէ՛ք որ տղուն վերապահուած միակ բախտը նախ ապրիլն է, յետոյ ձեր պաշտպանութիւնը վայելել, գաղտնի կամ յայտնի. և ասոր համար ալ անհրաժեշտ է որ անծանօթ ու անկասկածելի մնայ տղան։ Եթէ իմ խորհուրդներուս անսայիք, որոնք բանականութենէ թելադրուած են, ինծի պիտի վստահէիք տղան սնուցիչի մը յանձնելու գործը, հեռու տեղ մը։ Գէթ ժամանակ մը պիտի հրաժարէիք ձեր զաւակը տեսնելէ և անոր հետ խօսելէ։ Նոյն իսկ պիտի առաջարկէի որ ո՛չ դուք և ո՛չ ալ Ժանն գիտնաք թէ ո՛ւր պիտի գտնուէր. այսպէս՝ պիտի կրնայիք դիմադրել ձեր առջեւ լարուած ծուղակներուն։ Բան մը չգիտնալնուդ, ինքզինքնիդ մատնելու վտանգին չպիտի ենթարկուէիք վախուկ անակնկալի հետեւանքով... Հաւատացէ՛ք որ երբեք հոգի պէտք չէ գիտնայ այդ գաղտնիքը։

Ու արթուն մղձաւանջին մէջ Ժանն Տանտրէ կը յիշէր մարքիզին ժամանումը, իր կնոջ հետ ունեցած ցուրտ տեսակցութիւնը, որպէս զի զղջում յայտնելու հարկին մէջ չգտնուի, բան մը որ արդէն չէր զգար։ Իր ճամբորդութեան մասին առաջ բերած պատճառներուն մէջ բնաւ խօսքը չէր ըներ Լորտ Տիւնթիի։ Միայն բաւականացած էր Օրէկօն շոգենաւով Նիւ-Եօրք ժամանումը պատմելու։ Չկարենալով դէպ ի բեւեռ գացող արշաւախումբին մասնակցիլ, գէթ հետաքրքրութեան համար, Ամերիկայի մէջ զբօսական պտոյտ մը կատարած էր, ամէն կողմ ջերմագին ընդունելութիւն մը գտնելով իր անուան, տիտղոսին և հարստութեան շնորհիւ։

Օրօր տը Մօրայլ լռութեամբ մտիկ ըրած էր այդ պատմութիւնը։ Եթէ աւելի խորամանկ ըլլար, իր ամուսնոյն անհաւատարմութիւնը երեւան պիտի հանէր։ Բայց շատ հպարտ կին մը ըլլալուն, չէր ուզեր այդպիսի պարագաւով մը ընկճել մարքիզը, քանի որ ինք ալ նոյն յանցանքը գործած էր։ Ուստի ցուրտ վերապահում մը ցոյց կուտար։ Մարքիզը կնամեծար խօսքեր ուղղած էր կնոջը, շնորհաւորելով թարմութիւնը և գիրութիւնը։ Արդարեւ, ոչ ոք պիտի կրնար մանկամարդ կնոջ վիճակին վրայ կասկածիլ... Պ. տը Մօրայլ բան մը կռահելու երեւոյթ չունէր և չարակամ ակնարկութիւն մը ըրած չէր երբեք։ Այր և կին ամուսնական կենակցութիւն չունէին։ Առաջուան պէս քաղաքավարական ցուրտ յարաբերութիւններով կը գոհանային, անջատ սենեակներ քաշուած։ Նախապէս լուր կու տային՝ իրարու հետ տեսակցելու համար առանձնասենեակներուն մէջ։ Շատ քիչ անգամ իրար կը տեսնէին ճաշի ատեն և ընկերութեան մէջ միասին չէին գտնուեր, քանի որ մարքիզուհին բնաւ չէր յաճախեր հոն։

Այսպէս կը մօտենար վտանգաւոր վայրկեանը։ Օրօրի միակ ջանքն էր իր անհանգստութիւնները ծածկել և իր վիճակը պարտկել, սեղմիրանի մէջ պահելով մէջքը։ Սենեկապանուհիին խնամքներէն ալ կը զրկէր ինքզինքը։ Բարեբաստիկ դիպուած մը այնպէս ուզած էր որ մարքիզը հեռանայ երեք շաբաթ, Սոլոնի մէջ ազգականի մը հետ որսորդութիւն կատարելու համար։ Այդ անյուսալի բախտին շնորհիւ, Տիկին տը Մօրայլ դէպի Ռօշ-Թօրթ մեկնած էր, քանի մը օր հոն անցընելու պատրուակով։ Բարիզի բնակարանէն ճամբայ ելած էր օթոմոպիլով, Լիոնի կայարանը երթալու։ Իր հետ չէր առներ ծառաներէն և ոչ մէկը. կ'ըսէր թէ դղեակին ծերուկ պահապանը և կինը իր սպասարկութեան կը բաւէին, առանց հաշուելու Ժանն Տանտրէն, զոր հոն պիտի գտնէր։

Իր սենեկապանը երկաթուղիի առաջին կարգի տոմսակ մը առած էր Ֆոնթէնըպլոյի համար։ Ժօզէֆ հնազանդին քով նստելէ և օթոմոպիլին մեկնումէն յետոյ, նոյն ինքն մարքիզուհին տոմսակ գնած էր Վիլնէօվ Ս. Ժորժի համար, ուր վար պիտի իջնէր։ Գիշեր ըլլալուն՝ ոչ ոք կրնար ճանչնալ Օրօրի դէմքը, որ հաստ քօղով մը ծածկուած էր, մանաւանդ այնպիսի կայարանի մը մէջ, ուր գիւղագնաց Բարիզցիները անվերջ երթեւեկ մը կը կատարեն։ Կայարանէն ելքին մօտ ելեկտրական կառք մը կը սպասէր։ Ժանն Տանտրէ և Վէրա Նէսրօֆ անոր մէջ կը գտնուէին։ Կառապանին տեղը կը գտնուէր հնազանդ մը՝ ակնոցաւոր դիմակին տակ անճանաչելի դարձած։ Կառքը կը յառաջանար Բարիզի մէջէն։ Զգուշութեան համար գոցուած պատուհաններուն ետեւէն Տիկին տը Մօրայլ կը ճանչնար պողոտաներու լուսաւորութիւնները, բայց թաղն անծանօթ էր իրեն. ընդարձակ ու ամայի տարածութիւններ կային, գործարանի բարձր ճակատներ, հսկայ ծխնելոյզներ. յետոյ կուգային արուարձանային թաղերու փողոցները և անվերջ փողոցներ՝ որոնց անունները չէր կրնար կարդալ։ Ճարտար ձեռքի մը կողմէ վարուած, օթոմոպիլը արագ կամ դանդաղ կ'ընթանար, առանց ցնցելու նստողները։

(Շարունակելի)

վարանիք զարնելու անասուններուն պռնչքերուն (naseau) երբ շատ մօտենան ձեզի։ Անասունները իրենց սովորական վարժութիւնները կ'ընէին և ես աչքիս պոչովը զանոնք կը դիտէի։ Նշմարեցի նաեւ «վարպետ»ը որ վեց հարուածանոց ձեռքը՝ վանդակին եզերքը պատրաստ կեցած էր, վրան յարձակիլ փորձող անասունին վրայ պարպելու համար։ Շատ շնորհակալ եղայ այս «վարպետ»ին որ, իր ընթերցողներուն մեծ տպաւորութիւն ազդող և տագնապալի լուրեր տալու փափաքելով հանդերձ պատրաստ էր նաեւ իր լրագրին համար զանոնք զոհելու գացող այրերը և կիները պաշտպանելու։

«Ամէն բան լաւ անցաւ. գազաններէն չվախցայ բնաւ, բայց ի «խոշոր Ծորճ»էն որ խենդութիւններ ընելու երեւոյթ ունէր։ Ասիկէ զատ՝ պահապաններէն մին, կէս ձայնով մը, վանդակին ձողերուն մէջէն ըսաւ ինծի. «Մ'՛ զարնէք. տղէն խաղալ կ'ուզէ, չէ հասկցած թէ վանդակին մէջ կը գտնուիք»։ Ճշմարիտը ըսելու համար սարսափած էի, բայց բան մը չցուցուցի և գազանապանները ու պահապանները զարմացան թէ ինչպէս ձայնս դէթ քիչ մը չէր դողացած։ Այս տեսակ արկած մըն ալ ոչ մէկ եզրակացութիւն կը վերցնէր, պարզապէս քաջութիւն էր ուրիշ որուն ապացոյցը տուած էի և առով ցուցուցած թէ գործի մէջ, ինչի կրնայ հասցնել կին մը իր ընտրած «արհեստը»։

«Երբ Նիւ-Եորքի կամ աւելի ճիշդը Պրուքլինի մէջ ելեքտրական թրամուէյները բանիլ սկսան, watmanները, որոնք տակաւին զանոնք վարելու կերպը չէին գիտեր, յաճախ հետիոտն գացող մարդիկ կը ճզմէին. ուստի հնարիչ մը առաջարկեց մեքենային առջեւի կողմը դնել «հաւաքիչ» մը որ երկաթուղիին վրայ գտնուած մարմինները պիտի վերցնէր և այսպէս ժամանակ պիտի տար watmanներուն որպէս զի կեցնեն իրենց կառքերը, առանց մարդկային կեանքի կորուստ ըլլալու։ «Վարպետ»ը ղրկեց զիս որպէս զի interviewer ընեմ «հաւաքիչ»ին հնարիչը և որոշուեցաւ որ յաջորդ օրը երկաթուղիին վրայ կենամ, սարքուած ընթացող կառքին առջեւ։ Փորձը յաջողեցաւ և ես կը վիրաւորուէի, բայց ի բազուկիս վրայ առնուած քանի մը ճմլուածքներ և մարմնիս վրայ քանի մը կապոյտ նշաններէ։ Իմ ամենադժուարագրական արկածներէս մէկն ալ լուղորդի մը հագուստ հագած ծով իջնելս է։ Սթաթէն կղզիին մէջ, կոհակաթափ (brises-lames) մը շինուելու վրայ էր։ Ինծի ըսին որ պէտք է երեք հատ ֆլանել, բուրդէ երեք զոյգ երկար գուլպայ, դարձեալ բուրդէ երեք jersey, էրիկ մարդու բանդալոն մը և հաստ կտաւէ շապիկ մը հագնիմ լուղորդի հագուստիս տակէն որպէս զի մարմինս տաք մնայ։ Հարկ չեմ տեսներ ձեզի նկարագրելու քօսթիւմս որ ահռելի բան էր. ասոր ըսեմ միայն թէ ամբողջ ծանրութիւնը 125 քիլօն կ'անցնէր։

«Ես ու ճարտարագէտը, երկուքնիս մինակ, իջանք ջուրին յատակը. աս ինծի համար իրապէս հետաքրքրական փորձ մըն էր։ Իջած ատենս ինծի այնպէս թուեցաւ թէ ականջներուս խաղալիկ եղած ասանկի կառք մըն եմ։ Ես ու ընկերս կը խօսէինք և անոր ձայնը կարծես թէ հեռաձայնի մը մէջէն կուգար։ Ջուրերուն յատակը իջնալս մէկն է այն արկածներէս զորս չպիտի մոռնամ բնաւ։

«Երբեւ սուզորդ ծովերուն յատակը իջնելէս վերջը՝ «վարպետ»ը հրամայեց ինծի որպէս զի վերելք մը ընելով՝ յաջորդ կիրակիի թերթին համար յօդուած մը պատրաստեմ։ Քանի մը օր վերջ օդանաւորդի մը հետ համաձայնեցայ, բայց հազիւ մէջը նստած էի և անոր հով մը ելաւ որով օդանաւը տարուեցաւ օդին մէջ, օդին անդին։ Զաւանները բռնող մարդիկը, ա'լ չկրցան բռնել և քիչ մնաց որ քարէ պատի մը զարնուէինք, եթէ, օդանաւորդը հնարքով մը աւելի մեզի համար վտանգ պիտի պատճառէ, կափոյրը (soupape) չբանար։ Թէեւ բաղխեցանք դարձեալ այդ պատին, սակայն հարուածը նուազ սաստիկ եղաւ և ես՝ կիսաւեր ու վէրքերով և ներքին ճմլուածքներով դուրս ելայ այդ վտանգալից բաղխումէն։ Սակայն դարձեալ գրեցի յօդուած կիրակիի թիւին համար. բայց հիմա աս հարցումը կ'ուղղեմ ինքզինքիս թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ լրագրական յառաջդիմութեան պաշտօնս որուն կատարումը պիտի պահանջէ ինձմէ «վարպետ»ը»։

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԻՐ ԲԺԻՇԿԸ
Յօրինեց՝ ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ԷՄՊՐՈԶ
B. A., L. L. D., M. D., Bch. L. M., D. P. H.,
Silver Medalist in Medecine etc. etc.
Թարգմ. անգլ.է ՍԱՄՈՒԷԼ Գ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

Ահա գիրք մը — թերեւս հայ լեզուով միակը իր տեսակին մէջ — որ փորձ ի չառէ բժիշկի դեր կը կատարէ անոր բացակայութեան միջոցին, և մանաւանդ, պէս օգնութեան կը փութայ յանկարծական դէպքերու, արկածներու և տկարութիւններու ատեն։ Բժիշկ առանց այցելքի։ Բառարանական ձեւով, այբուբենի կարգով, կը պարունակէ իր անձուկ ծոցին մէջ գրեթէ բոլոր ախտերուն և հիւանդութիւններուն ցանկը, անոնց ախտանիշներովը և տեսակ տեսակ դարմանումներովը և առողջապահական պատուական հրահանգներով։ Ունի 260 էջ։ Կը պարունակէ դեղօրէից և բժշկականութեան պատկերազարդ գործիքներու և այլ և այլ գիտական նիւթերու վրայ, ծանօթութիւններ։ Ուստի ամէն անհատի կամ ամէն տան համար ընտիր առաջնորդ է և հաւատարիմ խրատատու։ Իր արժէքէն շատ վար գնով կը վաճառուի, 8½ ղրշ. միայն, որպէս զի շատեր օգտուին զայնէն։ Կեդրոնատեղի՝ Թարգմանչին անձնական, Թիւ 16, Ամերիկեան խան, Ֆինճանճըլար Եոգուշու, Կ. Պոլիս։ Կը գտնուի նաեւ գրավաճառներու քով։ Դուրսէն խնդրողներ հատին համար մէկ ղրշ. աւելի կը վճարեն իբրեւ փոստայի ծախք։ Մեծաքանակ գնողներու կարեւոր զեղչ։ 10—5

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՍՔ

Ճաշէ ետքը մարմնական մեծ շարժումներ ընել կամ մտաւորական ծանր աշխատութեամբ պարապիլը յանձնարարելի չէ թէ՛ հիւանդ թէ առողջ անձերու համար։ Բնութիւնը կը հրաւիրէ մեզ ճաշէ ետքը եթէ ոչ քնանալու գէթ մարմնով ու մտքով հանգիստ մնալու։ Իտալացիք իրենց սիեսդայէն ետքը, այսինքն կէս օրուան ճաշէն ետքի հանգիստէն վերջը, շատ լաւ կը զգան ինքզինքնին, կաթնկեր երախաներն ալ դիեցումէն ետքը չե՞ն քնանար միթէ։ Ամէն կենդանի լաւ մը ուտելէն ետքը հանգստանալու տրամադիր չե՞լլար միթէ։ Այս ու ասոնց նման պարագաներ կը ցուցնեն թէ բնականին յարմար է ճաշէ ետքը հանգստանալը։ Ատեն մը հաւասարապէս առողջ և լաւ սնած որսի շուներուն վրայ փորձեր կատարուեցան այս նպատակաւ. զանոնք կշտացնելէ ետք մէկ մասը հանգիստ թողուցին և մէկ մասն ալ որսի հանեցին։ Քիչ ետքը փորձով տեսնուեցաւ որ հանգստացող շուներուն ամէնքն ալ կատարելապէս մարսած էին իրենց կերածը, մինչ ասդին անդին վազվռտող շուներուն ստամոքսին մէջ մարսողութիւնը դեռ նոր սկսած էր։ Այսուհանդերձ կէսօրուան ճաշէ ետքը քունը կարճ ըլլալու է, այսինքն քառորդ ժամէ անցնելու չէ, և այն՝ ոչ թէ անկողնոյ մէջ այլ թիկնաթոռի մը վրայ ընկողմանելով։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԾՈՎԱՅԻՆ ՈՅԺԵՐԸ

ՆՈՒԱՑԻՆ

ԲԱՐՁՐԱՍՏԻՃԱՆ ՍՊԱՅԻ ՄԸ ԿՈՂՄԷ ԳՐՈՒԱԾ

Մեծն Բրիտանիոյ և գերման կայսրութեան ծովային ոյժերուն համեմատութիւնը, 1900 յունիս 14ին հաստատուած «Գերման կայս. Նաւատորմին օրէնք»էն ի վեր, էական փոփոխութիւն մը կրած է ի նպաստ Գերմանիոյ. Այս վիճակը պատճառ եղած է Անգլիոյ դժգոհութեան, որ կը տեսնէ թէ Գերմանիոյ մէջ նպատակ կայ ռազմային նաւատորմը աւելի եւս զօրացնելով, զայն հաւասարեցնել Անգլիոյ ծովեզերքներուն պաշտպանութեան յատկացուած նաւատորմին ոյժերուն։ Գերմանիոյ Ռայխսդագին մէջ օրէնսգիծ մը կայ այժմ, 1900ի նաւատորմի օրէնքին Բ. յօդուածը բարեփոխելու, այսինքն մեծ զրահաւորները և յածանաւերը փոխանակ 25ի 20 տարիէն հնցած համարելու։ Այս սկզբունքով նաւատորմի ամբողջութենէն դուրս ձգուելիք իւրաքանչիւր նաւու համար նոր նաւու մը շինութեան պիտի ձեռնարկուի, և այդ նաւուն տեղ նոր մը պիտի դրուի միեւնոյն տարւոյն մէջ։ Ու որովհետեւ Գերմանիոյ ռազմային նաւատորմին ամբողջութիւնը 38 առաջնակարգ զրահաւորներէ և 20 մեծ յածանաւէ կը բաղկանայ, որոնց երեք զրահաւորներուն և երեք յածանաւերուն շինութիւնը աւարտած չէ դեռ, ուստի նոր օրէնսագիծին հետեւանքով 1908էն մինչեւ 1917 տարւոյն վերջը, այն ամէն զրահաւորներուն տեղ, որոնք 1887էն շինուած ըլլալով՝ հին կը համարուին,—և ասոնց թիւն ալ 17 է — նորեր պիտի դրուին։ Այս հաշուով 1918ին Գերմանիոյ նաւատորմը 38 նորաձեւ և նորայէն ու 17 հին ձեւով, երկրորդական մարտանաւեր պիտի ունենայ. ասկէ զատ ալ 20 նորաձեւ ու նորայէն և 6 ալ հնցած զրահապատ յածանաւեր։ Նոր շինուելիք մարտանաւերուն իւրաքանչիւրը 19,000-20,000 թոնօ տարողութիւն պիտի ունենայ, ինչ որ անգլիական Տրէտնօդ մարտանաւերին տարողութեան կը համապատասխանէ։ Միայն թէ գերման Տրէտնօդներուն իւրաքանչիւրը պիտի զինուին 28 սանդիմեդր տրամագիծով 16-ական թնդանօթներով, մինչդեռ անգլիական հսկայ նաւերը զինուած են 30.5 սանդիմեդր տրամագիծով 10-12ական թնդանօթներով։ Անգլիական թնդանօթներու մեծագոյն տրամագիծն իսկ չի հատուցաներ գերման թնդանօթներուն քանակութեան։ 1908, 1909 և 1910 տարիներուն մէջ գերման նաւարաններուն մէջ երեքական այսպիսի հսկայ նաւեր պիտի շինուին։ Այս հաշուով, գերման կայսրութեան նաւատորմը, 1912ին, Տրէտնօդ զրահաւորին ձեւով, արդէն շինութեան մէջ գտնուող 6 նաւերն ալ միասին 15 մեծ նաւեր, 23 նորաձեւ ու 12 հին ձեւով առաջնակարգ զրահաւորներ և 20 զրահապատ յածանաւեր, այսինքն ընդամէնը 10 թեւանաւուն մարտանաւեր պիտի ունենայ, որոնց ընդհանուր տարողութիւնը 919,770 թոնօ պիտի ըլլայ, 396 խոշոր, 1858 սովորական՝ այսինքն ընդամէնը 2254 թնդանօթներով և ասոնց մէկ անգամէն արձակած ռումբերուն ամբողջական ծանրութիւնը պիտի ըլլայ 143,000 քիլօ։ Ծովային այս հսկայ զրահաւորներուն ամբողջութիւնը մայր երկրի ջուրերուն մէջ տրամադրելի պիտի մնայ։ Այս հաշիւէն դուրս են երկրորդ և երրորդ կարգի այն յածանաւերը, որ գաղթավայրերուն յատկացուած են և պատերազմի ատեն ծովային առեւտրական յարաբերութիւնները կը պաշտպանեն։ Այս հաշուէն դուրս կը մնայ նաեւ թորփիլանաւերու տորմիղը։ Եւ որովհետեւ Քայզէր Վիլհէլմ ջրանցքն ալ, 20,000 թոնօ տարողութիւն ունեցող նաւերուն անցանելի ըլլալու համար 9.5 մեդր պիտի լայնցուի մինչեւ 1912, ուրեմն Գերմանիոյ հիւսիսային և արեւելեան ծովեզերքները բոլորովին նորաձեւ նաւերէ բաղկացեալ վերոյիշեալ նաւատորմին ուղղակի պաշտպանութեան տակ պիտի մնան։

Մեծն Բրիտանիոյ ռազմային նաւատորմը, թէեւ 68 մարտանաւերէ կը բաղկանայ հիմա, բայց Գերմանիոյ վերոյիշեալ օրէնսգիծին սկզբունքով, ասոնց 11 հատը դուրս պիտի ձգուին, վասն զի քսան տարիէն աւելի առաջ շինուած են։ Անգլիոյ նաւատորմին նոր ծրագիրներուն համեմատ, այդ հին նաւերուն տեղը դրուելու համար, 1908 1909 և 1910 տարիներուն մէջ Տրէտնօդի ձեւով երկ-երկու զրահաւոր և 4 զրահապատ յածանաւեր պիտի շինուին։ Բայց քանի որ Անգլիա արդէն իսկ ունի այդ ձեւով եօթը հսկայ նաւեր, ուրեմն 1912ին 13 Տրէտնօդներ պիտի ունենայ տրամադրելի։ Իր 50 զրահաւորները 20 տարի գործածելի պիտի ըլլան և 18 հին նաւերն ալ իբր ամբողջացուցիչ մաս պիտի համարուին։ Անգլիա միեւնոյն ժամանակին մէջ տրամադրելի պիտի ունենայ նաեւ առաջին կարգի 48 զրահապատ յածանաւեր, որով գործելու կարող ու հզօր մարտանաւերուն ամբողջութիւնը պիտի ըլլայ 81։ Անգլիոյ 1912ին ունենալիք մարտանաւերուն ընդհանուր տարողութիւնը պիտի ըլլայ 1,856,000 թոնօ՝ 676 խոշոր, 5660 սովորական՝ այսինքն ընդամէնը 6336 թնդանօթներով, որոնց մէկ անգամէն արձակած ռումբերուն ամբողջական ծանրութիւնը պիտի ըլլայ 284,000 քիլօ։ Եթէ Անգլիա և Գերմանիա, իրենց յամրընթաց նաւերը ռազմագիտօրէն անյարմար դառնէն բաց ծովու վրայ տեղի ունենալիք ճակատամարտներու համար և դուրս թողուն զանոնք իրենց նաւատորմերէն, Գերմանիա կ'ունենայ 38 մեծ զրահաւոր նորաձեւ (որոնց 15ը Տրէտնօդի ձեւով) և 20 առաջնակարգ զրահապատ յածանաւ, և Անգլիա կ'ունենայ 63 մեծ զրահաւոր (որոնց 13ը Տրէտնօդի ձեւով) և 48 զրահապատ յածանաւեր։ Բայց Անգլիա, հազիւ կրկնակ գերակշռութիւն մը ունեցող ծովային այս ոյժերը, ծանրակշիռ պարագայի մէջ աւելի պիտի նուազին, երբ Միջերկրականի անգլիական նաւաբաժինը (6 զրահաւոր և 8 յածանաւ) Մայրագոյն Արեւելքի և Աւստրալիոյ անգլիական նաւաբաժինը (12 յածանաւեր) և Ամերիկեան ջուրերու մէջ գտնուող անգլիական նաւաբաժինը (8 զրահաւոր և 8 յածանաւ) անջատաբար գործելու ստիպուին։ Այսպէս, Անգլիա եւրոպական ջուրերու մէջ պատերազմի մը ատեն միայն 49 զրահաւորներ և 20 մեծ յածանաւեր պիտի ունենայ տրամադրելի։ Եթէ այս ոյժը գերման ոյժին հետ համեմատուի, փոխանակ տարողութեան, միայն հրետանիի տեսակէտով, պիտի տեսնուի որ Պալթիկ ծովուն մէջ պատերազմի մը ատեն, հնչապէս պատրաստուած գերման խոշոր զրահաւորները անգլիական նաւերուն պիտի հաւասարին ծովեզերքի պաշտպանութեան համար, մանաւանդ թէ անգլիական Տրէտնօդները չպիտի կրնան յարձակիլ Գերմանիոյ արեւելեան ծովեզերքներուն վրայ, վասն զի Սաունտի և Պէլդի խորութիւնները շատ նուազ են։

Ահա այս ամէն պարագաները նկատի առնելով, դիւրաւ կը հասկցուի թէ ի՛նչու համար է որ նաւատորմի նոր ծրագիրները այնչափ մեծ մտահոգութեան, յուզման և աւաղրութեան առարկայ կ'ըլլան երկու կողմերուն։ Արդէն սա իրողութիւնը թէ Անգլիոյ ամբողջ նաւատորմը կրկին ոյժ ունենալով հանդերձ, քիչ ատենէն պիտի հաւասարի գերման նաւատորմին, և թէ Անգլիոյ ծովեզերքներուն պաշտպանութեան համար կրկնապէս զօրեղ նաւատորմի մը ջանքերը առայժմ ապարդիւն մնալու դատապարտուած ըլլալով հանդերձ, առանձին գործող գերման նաւերու վրայ Անգլիոյ ունեցած գերակշռութիւնն ալ մէկ քանի տարիէն գոյութիւն չպիտի ունենայ, ասոր կ'ընծայէ ամէն Անգլիացիի մտահոգութեան, վասն զի ճիշդ այդ նպատակին հասնելու համար է որ Գերմանացիները ամենածանր տուրքեր յանձն կ'առնեն և կը բարձրացնեն իրենց նաւային ելմտացոյցը։

(Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ)

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ԵՒ Պ. ՖԱԼԻԷՐԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Թայմզ սապէս կը խօսի անգլեւֆրանսական ցուցահանդէսին և Պ. Ֆալիէռի այցելութեան վրայ.

Ներելի է յուսալ որ Պ. Ֆալիէռ պիտի կրնայ իր ներկայութեան փայլովը շքեղ հանգամանք մը տալ ցուցահանդէսին բացման արարողութեան։ Ամէն պարագայի մէջ Էտուարտ թագաւորը և ամբողջ Անգլիացիները պիտի կրնան բարի գալուստ մաղթել Ֆրանսայի նախագահին, մայիսի վերջերը։ Հինգ տարի առաջ Անգլիոյ մէջ Պ. Լուպէի եղած սիրալիր ընդունելութիւնը ընդհանուր հաւանութեան կնիքով մը դրոշմեց սիրալիր համաձայնութիւնը, որ արդիւնք էր երկու երկիրներու պետական մարդոց ջանքերուն, որոնց մէջ պատուոյ տեղ մը պէտք է միշտ վերապահել Պ. Տէլքասէի, որ Պ. Լուպէի հետ կը գտնուէր։ Այդ հինգ տարիները ամրացուցին վստահութեան և բարեացակամութեան զգացումները Ֆրանսայի ու Մեծն Բրիտանիոյ միջեւ։ Պ. Ֆալիէռի անձին մէջ Անգլիա կը տեսնէ անկեղծ բարեկամ մը, որուն ջանքերուն նպատակը եղած է միշտ երկու երկիրներու միջեւ հաստատուած սիրալիր յարաբերութեանց պահպանումը և բարւոքումը։ Պ. Ֆալիէռ ալ իբր նախորդին նման ջերմագին ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ Էտուարտ թագաւորին և բոլոր Անգլիացիներուն կողմէ։ Պ. Բիշոն ալ պիտի տեսնէ թէ Անգլիացիք գիտեն գնահատել այն ուղղամտութիւնը որով հետեւեցաւ Պ. Տէլքասէի սկսած քաղաքականութեան։ Անգլեւֆրանսական ցուցահանդէսը, համաշխարհային ցուցահանդէս մը չէ՝ այլ միայն երկու ազգերու։ Եթէ պէտք է որ Անգլիա լաւ ճանչնայ օտար ազգերը, հարկ է և կարելի է խոհեմութիւն՝ զանոնք տեսնել մէկը միւսէն ետքը։ Անգլիա իր ամբողջ կորովը իր Ֆրանսայի բարեկամներուն հանդէպ համախմբելով, կարելի է որ աւելի յառաջդիմէ, քան թէ այդ կորովը բոլոր ազգերուն վրայ ցրուելով միեւնոյն ժամանակ։ Մնաց որ խիստ նպաստաւոր պարագայ մըն է թէ բարեկամութեան և համակրութեան զգացումներ գոյութիւն ունենան երկու երկիրներուն միջեւ։ Միշտ այդ զգացումներուն գոյութիւն ունենալուն պատճառաւ է որ երկու ժողովուրդները կ'ուզեն զիրար աւելի լաւ ճանչնալ։ Անգլիա ամէն տեղ բարեկամութիւն չի փնտռեր, պարզապէս իր բարեկամները կը հրաւիրէ զինքը տեսնելու, որպէս զի կարենայ ընտանութեան մէջ ամրացնել փոխադարձ բարեացակամութիւնը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Լոնտոնէն հետեւեալը կը գրէ Թանի թղթակիցը.

Պ. Ասքուիթ, ազատական կուսակցութեան միջնաքաղաքի ակումբին մէջ, համառօտակի պարզեց Անգլիոյ քաղաքական կացութիւնը։ Նախարարապետ Սըր Հէնրի Քէմպըլ Պէնըրմէնի առողջութեան համար մաղթանքներ ընելէ ետքը, գոհունակութեամբ հաստատեց ելմտական տարիին գոհացուցիչ վիճակը, որ, ըսաւ, արդիւնք է ներկայ նախարարութեան հաստատամիտ ջանքերուն՝ պաշտպանողական նախորդ դահլիճին չափազանց ծախքերը զեղչելու համար։ Պ. Ասքուիթ ազատական կուսակցութեան ընտրական մէկ քանի ձախողումներուն վրայ խօսեցաւ և ըսաւ թէ Բրիտանի ընտրական ձախողումը պատիւ մըն է նոյն կուսակցութեան համար։ Ցաւեց թէ նախարարութիւնը, վստահ ըլլալով որ երկրին օգտին համար կը մաքառի, որոշած է յաղթանակել իր բոլոր ծրագիրները, մանաւանդ ալքոլականութեան դէմ։

—Պ. Ուինսդըն Չըրչիլ, Լիվըրբուլի մէջ խօսելով, յայտարարեց թէ ներկայ դահլիճին մէջ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէ և Խորհրդարանին մէջ նախարարական մեծամասնութիւնը բնաւ տկարացած չէ. նաեւ թէ կուսակցութիւնը եթէ իր հիմնական վիճակին մէջ մնայ, հիմնական դահլիճը դեռ երկու-երեք ընտրութեանց շրջաններու մէջ ալ պիտի կրնայ պաշտօնի վրայ մնալ։

ԼՈՆՏՈՆԻ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԸ

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, հինգշաբթի օրը, առաջին ընթերցումով ընդունուեցաւ Լոնտոնի նաւահանգիստին վերաբերեալ օրինագիծը։ Առեւտրական նախարար Պ. Լոյտ Ճորճ, ժողովին ծափահարութեանց մէջէն, յայտարարեց թէ Լոնտոն կ'ուզէ մնալ իբրեւ աշխարհի առաջին նաւահանգիստը։ Նաւային աւազանները սեփականութիւնն են զանազան ընկերութեանց, որոնց շահերը յաճախ իրարու անհամապատասխան են, և, ամէն պարագայի մէջ, իրարու հետ նուազ համերաշխ։ Պ. Լոյտ Ճորճ սոյն հակառակ ընկերութեանց հաւանութիւնը ձեռք բերաւ վաճառման այն տեսակ պայմաններով զորս սահմանած չէ, և որոնք, ըսաւ, պիտի չճնշեն նաւահանգիստին ազատութեան վրայ։ Ծովային Լոնտոն միայն նաւահանգիստին վերատեսչութենէն կախում պիտի ունենայ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Գերմանիոյ Վիլհէլմ կայսրը. Ուաշինկդընի գերման դեսպանին միջոցաւ, աշխարհի ամէնէն խոշոր հատորը նուէր ղրկեց նախագահ Պ. Ռուզվէլդի։ Այդ հատորը, որ անցեալ շաբթու Ուաշինկդըն ժամանեց, այնքան խոշոր է որ մէկ քանի մարդեր իսկ չեն կրնար տանիլ. Սպիտակ Տուն, և, նախագահին պաշտօնապէս ներկայացուելէ ետքը, Խորհրդարանին մատենադարանը փոխադրուեցաւ։ Այս հատորը ունի երկու մեդր 40 սանդիմեդր բարձրութիւն, մէկուկէս մեդր լայնութիւն և իննսուն սանդիմեդր թանձրութիւն։ Կը պարունակէ գերման բազմաթիւ գիւղանկարներ ներկայացնող լուսանկարներ, զորս Վիլհէլմ կայսրը հաւաքած է մանաւորապէս. Կողքին վրայ բան մը գրուած չէ, բայց խիստ շքեղ կերպով կազմուած է։ Ներքին մասին մէջ արձանագրութիւն մը կայ թէ այդ հատորը Վիլհէլմ կայսեր ու գերման ժողովուրդին մէկ նուէրն է Թէոտոր Ռուզվէլդ նախագահին և Մ. Նահանգաց բնակիչներուն։

ՏԻԿԻՆ ԿՈՒԼՏԻ ԵՒ ՍԱԿԱՆԻ ԻՇԽԱՆԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նիւ-Եորք Հէրըլտ կը ծանուցանէ թէ տիկին Աննա Կուլտ, Պոնի տը Քասթէլլանի կոմսին լքած կինը, իր ընտանիքին ընդդիմութեան հակառակ, որոշած է ամուսնանալ կոմսին ազգականներէն Սականի իշխանին հետ։ Պ. Ճորճ Կուլտ և Միս Հէլէն Կուլտ, որոնք ամէնէն աւելի կ'ընդդիմանան այդ ամուսնութեան, կը պատրաստուին կէս առ կէս զեղչել տարեկան յիսուն հազար անգլիական ոսկիի եկամուտը զոր հիմա կը ստանայ Տիկին Աննա Կուլտ, բայց Սականի իշխանը կը յայտարարէ թէ պիտի ընդունի Տիկին Աննա Կուլտը, զաւակները և նոյն իսկ զեղչուած հարստութիւնը։ Վախճանեալ Ճէյ Կուլտի կտակին մէկ յաւելուածը կը տրամադրէ թէ իր զաւակներէն այն որ չորս կտակակատարներու մեծամասնութեան կամքին հակառակ ամուսնանայ, կը զրկուի իր հարստութեան կէս մասէն։ Տիկին Աննա Կուլտ, որ զաւակներուն հետ Նիւ-Եորքի մէջ օթէլ մը քաշուած է, փաստաբաններ կարգած է՝ իր իրաւունքները պաշտպանելու կտակակատարներուն դէմ, որոնք կտակին նոյն յաւելուածին տրամադրութեանց համաձայն, միաձայնութեամբ կը հակառակին իր ամուսնութեանը։ Սականի իշխանը կ'ըսէ թէ, օրէնսագէտներու կարծիքին նայելով, Տիկին Աննա Կուլտի նախորդ ամուսնութիւնը կը ջնջէ կտակին այդ յաւելուածը։ Իշխանը ապրիլ 9ին Նիւ-Եորքէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Ֆրանսա, ուր քանի մը օր ետքը պիտի ժամանէ նաեւ Տիկին Աննա Կուլտ, վասն զի ամուսնութիւնը քիչ ատենէն տեղի պիտի ունենայ։

ՔՈՒՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Քէօլնիշէ Ցայդունկ կը ծանուցանէ թէ մօտերս Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ պայմանագրութիւն մը պիտի կնքուի՝ Ափրիկէի գերման գաղթավայրերուն մէջ քունի հիւանդութեան դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներուն համար։ Նախադրուելիք խնդիրները հետեւեալներն են.

—Այդ հիւանդութենէն վարակուած բնիկներուն թոյլ պիտի չտրուի անցնիլ սահմանակից երկիրները. եթէ անցնին, սահմանագլուխէն դուրս պիտի հանուին. նաեւ բնիկներ պիտի չկրնան վարակեալ տեղերը մտնել։ Անգլիական ու գերմանական ստացուածքներուն մէջ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին վարակեալ հիւանդները դարմանելու համար. միանգամայն երկրին մէջ կեդրոնացման վայրեր պիտի հաստատուին։ Կոկորդիլոսներն ալ պիտի ջնջուին, քանի որ գիտութիւնը հաստատած է թէ կոկորդիլոսներն են որ կը սնուցանեն «ձէձէ» կոչուած ճանճը, փոխադրիչը քունի հիւանդութեան սերմին։

ՀԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Լոնտոնի ֆրանսական դեսպանը, հինգշաբթի իրիկուն, հին երաժշտութեան նուագահանդէս մը տուաւ, որուն ներկայ էին դեսպանական մարմինը և անգլիական ազնուական դասակարգին պատկանող ականաւորներ։ Հին նուագարաններու ընկերութիւնը նուագեց ԺԸ. դարու առաջին մասին երաժշտական կտորներ, Պախի և Հէնտէլի «կաւոթ»ներ և վերջապէս վեց թելով ջութակի քառեակ մը։ Բոգէլլի ու Բագառէսսօ արուեստագէտները շատ ծափահարուեցան։ Պրունիի ու Լորէծծրիի հեղինակութիւնները մեծապէս գնահատուեցան։ Նաեւ Բինեոյի ու Մոնդէքլէրի «Բլէզիր Շամբէդր»ն։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.—Քէնդըրիի գաւառին հաշուակալ անուանուեցաւ Հօրանի գաւառին հաշուակալ Ջէքի էֆ., որուն յաջորդեց Կինճի գաւառին նախկին հաշուակալ Սէյֆէտտին էֆ.։

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Սանիէի աստիճան տրուեցաւ Նապլուսի գաւառին հաշուակալ Ահմէտ Մուխթար էֆ.ի։ Սոլիսէի աստիճան՝ կրթական նախարարութեան թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Նուրի պէյի և Այվալըքի մաքսատան առաջին քարտուղար Հասան էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Ակնակիւռ Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. նուագածուներու ուսուցիչներէն Քերիմ Արանտա փաշայի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Հիճազի Համիտիէ երկաթուղիին մատակարարներէն Տօքթ. Հայտար պէյի, Ճէմիլ էֆ. Նասրիի, Աղբիւրճեզադէ էֆ. Իպիդի և Էմին էֆ. Ադոլիսնուրի։

— Լիւագաթի ոսկի շքանշան՝ Միտիլլիի գաւառին հաշուակալ Հիւսէյին Հիւսնի էֆ.ի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.—Պերլինէր Թակէպլադ լրագիրը, Թուրքիոյ և Գերմանիոյ միջեւ եղած բարեկ. յարաբերութեանց վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Վիլհէլմ կայսրը երքան մօտենայ օսմ. կայս. երկիրներու ծովեզերքներուն, Թուրքիոյ և Գերմանիոյ միջեւ եղած բարեկամական յարաբերութեանց անկեղծութեան ապացոյցը աւելի եւս աչքառու հանգամանք մը կը ստանայ և թէ խիստ զօրաւոր մէկ ապացոյցը կը կազմեն այն պարագաները որոնք կայս. Իրատէի մը համաձայն կատարուած են՝ Գերմանիոյ կայսրը Սանեայի ծովեզերքներուն մէջ դիմաւորելու համար։

ՀՌՈՄԻ օսմ. դեսպան Րէշիտ փաշա, երէկ, կայս. Պալատ երթալով իր հրաժեշտի ուղերձը մատոյց և յետոյ Հալէպ ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։ Րէշիտ փաշայի որդին՝ նոյն դեսպանատան կցորդ Ջիհա պէյ ալ միասին ուղեւորեցաւ։ Տէֆթէրխանէի վերատեսուչ Ջիհա փաշա և ուրիշ պաշտօնատարներ, Սիրքէճիի կայարանը երթալով, ուղերթ մաղթեցին։

ՆԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ. — Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ըսէ թէ Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը, Րումէլիի երկաթուղիին պարտաթուղթերուն որոշ մէկ քանակութիւնը հրապարակէն վերցնելու համար, այս տարի ալ իբրեւ փորձ, Պերլինի հրապարակէն գնում պիտի կատարէ։ Այդ գնումը, մինչեւ անցեալ տարի, մասամբ Կ. Պոլսոյ, մասամբ Բարիզի ու մասամբ ալ Վիէննայի հրապարակներէն կը կատարուէր. իսկ յետոյ պարտաթուղթերուն գինը Վիէննայի հրապարակին վրայ բարձրացած ըլլալով, Կ. Պոլսէն ու Բարիզէն գնում կը կատարէր։ Այս անգամ որոշած է գնումներու մէկ երրորդը Կ. Պոլսոյ, մէկ երրորդը Պերլինի և մէկ երրորդն ալ Բարիզի մէջ կատարել։ Ինչպէս յայտնի է, Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը ամէն տարի հրապարակներէն 23,000 երկաթուղիի պարտաթուղթ գնելով հրապարակէն կը վերցնէ։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ դեսպան Բալլավիչինի մարքիզը, որ վաղը արձակուրդով Վիէննա պիտի ուղեւորի, երէկ Բ. Դուռը երթալով իր հրաժեշտի ուղերձը մատոյց Մեծ-Եպարքոսին, արտաքին գործոց նախարարին ու խորհրդականին և Պետական Խորհուրդի նախագահին։ Դեսպանը ծանոյց թէ իր բացակայութեանը միջոցին գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ դեսպանատան խորհրդական Պ. Օթօ։ Ինչպէս ծանուցուեցաւ, Բալլավիչինի մարքիզին բացակայութիւնը չորս շաբաթ պիտի տեւէ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ռուսիոյ և Պարսից դեսպանները, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Գերմանիոյ դեսպանը, երէկ, տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպան Պ. Զինովիէվ, Զատկէն ետքը, արձակուրդով Բեդերսպուրկ պիտի ուղեւորի, սակայն բացակայութիւնը շատ քիչ պիտի տեւէ։

ՄԻՍԻՆ ԳԻՆԸ.—Քաղաքապետ Րէշիտ փաշայի հրամանով նոյն պաշտօնատան ընդհանուր քննիչ Օսման պէյ, այս օր, Նոյէն մսավաճառներու արհեստապետութեան գրասենեակը պիտի երթայ միսին գինները աժանցնելու մասին հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու համար։

—Մարտ 19էն 24 զանազան տեղերէ Կ. Պոլիս բերուած են 3710 ոչխար, 1419 գառնուկ, 564 մորթուած գառնուկ, 26 այծ, 178 եզ, 5 գոմէշ և 5 հորթ։

ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԸ. — Ջէմնհաս պաշտօնատունը գրեց բոլոր անասնաբոյժներուն որ վերջացող 1323 տարւոյն մէջ տարածուած ու ներածուած անասնոց տեսակը ու թիւը ցոյց տուող վիճակագրութիւն մը պատրաստելով շուտով ղրկեն և թէ անփոյթ գտնուողներուն ամսաթոշակներէն զեղչ մը պիտի ըլլայ։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանին մէջ կիրակի օրը տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը Խառն Ժողովին այն անդամներուն տեղ, որոնց պաշտօնավարութեան պայմանաժամը աւարտած էր։ Ընտրուեցան Օսմ. Պանքային Տնօրէն Բանճիրի պէյ, Արիսթիտի Բիրեաքու պէյ և Ֆէլոն Էնաթիատիս ու Բոլ Դարաթէօտորի էֆ.ները։ Ընտրութենէն ետքը Տ. Եոաքիմ Ս. Պատրիարքը ուղերձ մը տուաւ Սինոդի և Խառն Ժողովի անդամներուն։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ, կայս. Իրատէի մը համաձայն, քարուկիր նոր շէնք մը պիտի կառուցուի Երկրագործական Պանքային իբրեւ ճիւղ։

ԼՈՆՏՈՆԻ օսմ. դեսպան Րիֆաթ պէյ մէկ քանի օրէն իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ԱԹԷՆՔԻ օսմ. դեսպան Նապի պէյ, այս շաբթու, իր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ՊՈՒԽԱՐԷՇԻ օսմ. դեսպան Ասըմ պէյ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեր է։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐԸ.—Թաթավլայի թրամուէյի գիծին շինութիւնը մօտերս պիտի սկսի։ Երկաթ գիծերը սկսած են Ֆէրիգէօյ փոխադրուիլ։

ՀՈԼԼԱՆՏԱԿԱՆ դեսպան Պ. Կրիրարիա, որ հիւանդ էր, բոլորովին ապաքինեցաւ։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ հրկիզեալներուն իբրեւ նուէր հաւաքուած տնական կարասիները և զանազան գոյքերը կիրակի օրը Խասգիւղի մէջ բաշխուեցան հրկիզեալներուն։ Այդ մասին նախապէս ցուցակ մը պատրաստուած էր և թուանշաններ տրուած էին հրկիզեալ իւրաքանչիւր ընտանիքի, որոնց թիւը երեք հարիւր է։ Ամէն ընտանիք կարգով և իր անդամներու թիւին համեմատութեամբ ստացաւ նպաստները։ Բաշխումը վաղն ալ պիտի կատարուի։ Այրած տուներու վերաշինութեանը համար դեռ որոշում մը տրուած չէ։ Այդ նպատակին իրագործմանը համար մեծաքանակ գումարներու պէտք ըլլալով, կը կարծուի թէ նպաստամատոյց յանձնաժողովը աստիճանաբար պիտի կրնայ գործադրել այդ ծրագիրը։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Թուլուզ քաղաքին մէջ յառաջիկայ մայիսի սկիզբէն մինչեւ սեպտ. 20 արուեստագործական ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպուի։ Առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը նոյն ցուցահանդէսին պայմանները պարունակող ծրագիրը ղրկեց Կ. Պոլսոյ առեւտրական Սենեակին, որպէսզի օսմ. երկիրներու բնակիչներէն մասնակցիլ ուզողները ծանօթանան այդ պայմաններուն։

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ, Նեղոս գետին վրայ, Պոլաքէն մինչեւ Կէզիրէ երկարելիք կամուրջին շինութիւնը նուազուրդի դրուելով, անգլիական ու ֆրանսական երկու ընկերութիւններ մասնակցեր են և վերջապէս շինութիւնը մնացեր է ֆրանսական ընկերութեան վրայ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ շոգենաւային ընկերութեան Բրինչիբէսա Մարիա շոգենաւը, որ անցեալ տարի Թէնէտոսի առջեւ խըրած էր, վերջերս Իտալիոյ մէջ նորոգուեցաւ։ Խրած տեղէն ազատելու և նորոգելու ծախքը եղաւ 600,000 ֆր.։

ՏԱԼՕՎԱՅԻ ծովեզերքը քարափ մը պիտի շինուի, ջերմուկներու երթեւեկութիւնը աւելի դիւրացնելու նպատակով։

ՊՈՒՔՐԷՇԻ լրագիրները կ'ըսեն թէ վերջերս բուռն փոթորիկներ ծագեր են Սեւ ծովի մէջ։ Սալինա գտնուող և ցորեն բեռցած շոգենաւեր չեն կրնար նաւահանգիստէն դուրս ելլել. սակայն փոթորիկին սաստկութիւնը ամէն տեղ միեւնոյնը չէ, որով շոգենաւերը կրցած են Քէօսթէնճէէն ճամբայ ելլել։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ու արուարձաններուն մէջ մարտ 17էն 23 պատահած մահերու թիւն է 303. որոնց 7ը՝ կարմրախտէ, 3ը՝ կեղծմաշկէ, 5ը՝ ծաղկախտէ, 4ը՝ թիֆոյէ, 40ը՝ հիւծախտէ, 41ը՝ ջղային գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան ախտերէ։

ՌՈՏՈՍԹՈՑԻ մէջ անցեալ գիշեր հրդեհ ծագեր է Պ. Պ. Տուգրիտասի և Տիսմանդօպուլոսի ջաղացքէն։ Թէ՛ այդ շէնքը և թէ փուռ մը, նպարավաճառի խանութ մը և սրճարան մը այրեր են։ Նիւթական վնասը երեք հազար ոսկի չափ է։

ՍԱԼՕՆԻԿԻ Սաղրի Փաշա փողոցին մէջ, ուրբաթ առտու կանուխ, Նորակառոյց տուն մը փլաւ և կէսը զանուած տուն մը, ուր աղքատ հրեայ ընտանիքներ կը բնակէին, փլատակներուն տակ քանդուեցաւ։ Թաղին բնակիչները տակաւին քնացած ըլլալով յանկարծակի արթնցան և երկրաշարժ կարծեցին։ Եօթը հոգի փլատակներուն տակ մնալով մեռան. ոմանք ալ վիրաւորուեցան։ Նորակառոյց շէնքը կը վերաբերէր հարուստ հրեայի մը՝ Պ. Մոդրոսոյ։ Կ'ըսուի թէ հիմերը հաստատուն հողի վրայ դրուած չէին և թէ վերջին անձրեւներէն գոյացած ջուրերն ալ մնասած ըլլալով, այդ արկածը առաջ եկած է։ Թէեւ անմիջական օգնութիւններ հասան, բայց կարելի չեղաւ փլատակներուն տակ մնացողները մահուընէ ազատել։

ՎՈՍՓՈՐԵԱՆ ՀԱՃՈՅՔՆԵՐ. — Ամառնային սէզոնը տակաւ կը մօտենայ ու գիւղագնացութիւնները հետզհետէ պիտի սկսին։ Հաճոյքի ու զուարճութեանց վայրերը ձմեռնային խոր թմրութենէն վերջ, աւելի ազնուեցեալ երեւոյթ մը տանիլ պիտի սկսին։ Բայց զուարճասէրները և մանաւանդ տիկինները իրենց արդուզարդը ցուցադրելու համար կը նախընտրեն այն զբօսատեղիները, հանրային պարտէզները և գարեջրատուները, որոնք Լիւքս լամբարով լուսաւորուած և չքեղ ու դիւթիչ երեւոյթ մը կը պարզեն։ Այդ պատճառաւ մը ունի կարծես այն հանրային զբօսավայրը որ զրկուած է Լիւքս լամբարին առաւելութիւններէն և որ քիչ ժամանակուան մէջ ամէն կողմէ մեծ ընդունելութեան մը արժանացաւ։ Աւելի լիակատար մանրամասնութիւններ առնալու և պայմաններուն տեղեկանալու համար կը յանձնարարենք մեր ընթերցողներուն որ չորրորդ երեսը Լիւքսի ծանուցումը աչքէ անցընեն անգամ մը։

ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՍՏԱՑՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

Աւասիկ որբերու ստացուածքներուն յանձնման բարեփոխեալ կանոնագիրը, որ վաւերացած է կայս. Իրատէով։

Ա. ՄԱՍ

ԹԷՐԷՔԷՆԵՐՈՒ ԳՐՈՒԵԼՈՒՆ
ԵՒ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ԵՂԱՆԱԿԸ

(Շարունակութիւն)

Յօդ. 7.— Թէրէքէին գրուելուն ձեռնարկուելէ առաջ ժառանգորդներէն և կամ իրավեկ ուրիշ անձերէ կը ստուգուի թէ վախճանեալը մեծաքանակ պարտք ունի՞ թէ ոչ։ Եթէ հաստատուի որ մեծաքանակ պարտք չունի, Թէրէքէն աճուրդով և կանխիկ դրամով կը վաճառուի։ Ժառանգորդներէն մէկը եթէ իրեն ինկած բաժինէն աւելի կարասի եւայլն առնել ուզէ, կանխիկ դրամով պիտի գնէ։ Երբ հաստատուի որ վախճանեալը մեծաքանակ պարտք ունի, չուտով աւրուող գոյքերը, անասունները և այդ կարգի ստացուածքները ամէնէն առաջ կը վաճառուին կանխիկ դրամով. իսկ միւս ստացուածները պահեստ տեղ մը ու կնքոյ տակ կը պահուին։ Դատարանը պարագային համաձայն պայմանաժամ մը սահմանելով, առնելիքի տէրերը կը հրաւիրէ իրենց պահանջքը հաստատելու համար։ Այդ պայմանաժամին մէջ պարտքերը հաստատուելէ ետքը, պահանջուած ստացուածքները աճուրդով կը վաճառուին։ Առնելիքի տէրերը Թէրէքէէն կրնան գնում կատարել, արժէքը իրենց առնելիքին հետ հաշուակցելու պայմանով։ Երբ Թէրէքէն հաւասարապէս առնելիքի տէրերուն բաժնելու պարագան ստուգուի, խնդիրը Թէրէքէի տումարին մէջ պիտի արձանագրուի, և առնելիքի տէրերը զայն պիտի կնքեն, պայմանով որ Թէրէքէէն իրենց հաւասարապէս ինկած բաժինէն աւելի հատուցանեն։ Վերոգրեալ պայմանաժամին մէջ առնելիքի տէրը եթէ դատարան չդիմէ, Թէրէքէին գրուելու և վաճառուելու եղանակին նկատմամբ ընելիք դիտողութիւնները պիտի չընդունուին, և պահանջուելիք դրամներու մասին Շէրիի տրամադրած գործառնութիւնները պիտի կատարուին։ Թէրէքէն գրելու պաշտօն ունեցող քարտուղարը ու բարապանը Թէրէքէէն աճուրդի դրուած որ և է առարկայ անձամբ կամ ուրիշի միջոցաւ յայտնի կամ գաղտնի կերպով պիտի չկրնան գնել։ Թէրէքէն գրող Շէրիի դատարաններուն պաշտօնեաները, քարտուղարները և բարապանները չեն կրնար գնել կամ իրենց վրայ դարձնել վախճանեալին որբերուն փոխանցուած կամ իբրեւ ժառանգութիւն մնացած «միւլք» և «վագֆ» տուները կամ կալուածները, եթէ բաժնեկից չըլլան և կամ առաջնութեան իրաւունք մը չունենան։

Յօդ. 8.— Թէրէքէներու մէջ գտնուած գոհարեղէնները, գիրքերը եւայլն Թէրէքէի տեղը պիտի չվաճառուին, այլ Կ. Պոլսոյ մէջ ոսկերիչներու և Սահաֆներու չուկաներուն ու Պէզէսթէնի և գաւառներն ալ չուկաներու մէջ պիտի վաճառուին։

Յօդ. 9.— Թէրէքէի մէջ գտնուած դրամներու, մուրհակներու, աւանդներու եւայլն տեսակը ու քանակութիւնները պիտի նշանակուին տումարին մասնաւոր վայրը. նաեւ ծախուած առարկաներուն արժէքը եթէ գանձուած է, գանձուած ըլլալը, կամ 7րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն եթէ ժառանգորդներուն և առնելիքի տէրերուն վաճառուած է, անունը նոյն տումարին մէջ կ'արձանագրուի տարեկային ուղղութեամբ։ Նոյն օրը աճուրդը աւարտելուն Թէրէքէին մէջէն գտնուած գումարները և ապառիկ մնացածները կ'արձանագրուին։ Թէրէքէն գրող պաշտօնեաները, ժառանգորդները, պաշտպանները, կամ ըստ Շէրիի արձանագրուած փոխանորդները կը վաւերացնեն, կը ստորագրեն կամ կը կնքեն։ Ժառանգորդները և առնելիքի տէրերը իրենց պարտքին քանակութիւնը յայտնող մէյ մէկ մուրհակ պիտի տան։ Թէրէքէներուն մէջ հանրային բաժնեթուղթեր և այդ կարգի արժեթուղթեր եթէ գտնուին, և եթէ տոնց վաճառման չահաւոր ըլլալը հաստատուի, Կ. Պոլսոյ մէջ որբերու ստացուածներուն յանձնման ժողովին և գաւառներու մէջ ալ Իտարէի ժողովներուն կողմէ որոշուելիք ատեն մը հրապարակի գիներուն համաձայն պիտի վաճառուին և հնչուն դրամի պիտի վերածուին. նաեւ 73րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, գանձման պաշտօնեան տումարը պիտի կնքէ թէ ստացած է Թէրէքէին վաճառումէն գոյացած գումարները, դրամները, մուրհակները, աւանդները և առնելիք տէրերուն ու ժառանգորդներուն կողմէ տրուած մուրհակները։

Յօդ. 10.— Ծախուած առարկաներուն փոխարժէքը, աւանդները, առնելիքի տէրերէն ու ժառանգորդներէն առնուած մուրհակները, 73րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, երաշխաւոր ունեցող բարապաններ և դատաւոր մէջ որբերու Տնօրէնները և կամ անոնց կողմէ զրկուելիք պաշտօնեաները կը ստանան և նոյն յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն արկղակալին կը յանձնեն. իսկ գաւառներու մէջ ալ որբերու սնտուկներուն կը յանձնուին։ Այդ մասին արկղակալին կամ որբերու Տնօրէններէն առնուելիք ստացագիրները Թէրէքէին քարտուղարին և բարապանին կողմէ Թէրէքէի տումարին հետ ցոյց կը տրուին Շէրիի դատաւորին, որուն պաշտօնական կնքովը կը վաւերացուի ու կը կնքուի։ Շէրիի դատաւորները միշտ ուշադրութիւն պիտի ընեն, որպէս զի հաստատեն թէ արձանուած Թէրէքէներուն արձանագրութիւնը կարգադրուա՞ծ է թէ ոչ, եղած գանձումները եւայլն օրը օրին պաշտօնական յանձնուա՞ծ են թէ ոչ. նաեւ պիտի հսկեն, որպէս զի անկանոն գործառնութիւն մը չկատարուի։ Երբ հաստատուի թէ գրուիլը անհրաժեշտ կարծուելով ըստ այնմ արտօնութիւն տրուած Թէրէքէ մը պէտք չէ գրուի, և կամ ուրիշ դատարանի մը կողմէ պէտք է գրուի, վերոգրեալ արտօնագիրը կարուած տեղը վերստին փակցուելով, դատաւորները գործողութիւնը նշանակելով ու կնքելով պիտի ջնջեն զայն։

(Շարունակելի)

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐՈՒ Կ.-Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան, իր հետ ունենալով Հ. Յովսէփ վրդ. Ճամճեան, այս առտու Բերա՝ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը երթալով, այցելութիւն տըւաւ Ն. Ամենապատուութեան։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ կարգադրութեամբ այս տարի եւս Արմաշու Դպրեվանքը պիտի չի կրնայ ընդունիլ կուսակրօն եկեղեցականութեան աշակերտը մտնել փափաքողներ, քանի որ նախ տեղը և յետոյ նիւթական անձուկ վիճակի մէջ կը գտնուի Դպրեվանքը։

—Պատրիարքարանէ գրուեցաւ փոխանորդ Տ. Բաբգէն Ծ. վրդ.ի թէ՝ Արմաշու ճամբուն վրայ գտնուող կամուրջակի մը և այլ մասերուն շինութեանց համար հարկ դատուած դրամը եղած է ձեռնհաս իշխանութեան մօտ։

—Սամսոնցի երիտասարդ մը Թէեւ տեղւոյն Առաջնորդին միջոցաւ Ս. Պատրիարք Հօր դիմում ըրած էր, տասը ոսկիի վճարումով Դպրեվանքի մէջ քահանայական աշակերտին պատրաստուելու համար, սակայն յիշեալին խնդրանքը կարելի չեղաւ գործադրել, տեղի չգոյութեան պատճառաւ։

ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ կրթական նոր ծրագրէն բազմագրութեամբ օրինակներ ղրկուած էին հաւկցող ծանօթ անձերու, որպէս զի իրենց դիտողութիւններով մէկտեղ մինչեւ մարտ 15 նոյն ծրագիրները վերադարձուին Պատրիարքարան, սակայն մինչեւ այժմ այդ ծրագիրներէն մէկ քանի հատը վերադարձուած ըլլալով, եթէ մինչեւ այս ամսոյ վերջը ամէնքն ալ ղրկեն իրենց քննութեանը յանձնուած ծրագիրը, Ս. Պատրիարք Հայրը և Ուսումն. Խորհուրդը անգամ եւս նըկատի պիտի առնեն նոյն ծրագիրը և անոր մասին եղած դիտողութիւնները, ըստ այնմ հարկ դատուած բարեփոխութիւնները ներմուծելու համար։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ երէկ, ինչպէս գրեցինք, նախագահեց Ս. Յարութիւն եկեղեցիի արեւագալի արարողութիւններուն։ Ն. Ամենապատուութիւն յետոյ ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ այսօր գումարուեցաւ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Վաղը Խառն Ժողովը եւս իր վերջին նիստը պիտի գումարէ Գալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն մեզ. — Ամսոյս 6ին Գօտտէլիոյի մէջ գանձանակի Մասնախումբ մը կազմուած է, որ ընտրած է իր ժողովը և Տնօրէն Խորհուրդը։ Ժողովի անդամ նշանակուած են Տեարք՝ Արտաշէս Հայթաեան, Աբրահամ Պէկեան, Արմէն Նեմցէ, Բարսեղ Պապասանճեան, Գէորգ Գարաեան, Գրիգոր Սիւրիւճեան, Եղիա Եղիազարեան, Զարեհ Մանուկեան, Թադէոս Յարութիւնեան, Մինաս Բէօյիքպաշեան, Միհրան Աւետիքեան, Յակոբ Իսկէնտէրեան, Յովհաննէս Յովհաննէսեան, Պաղօ Դանիէլեան, Սարգիս Վարդանեան, Օննիկ Բամպուքեան, Օլին Օտապաշեան։ Ժողովի դիւանը կազմուած է հետեւեալ կերպով. Տեարք Արմէն Նեմցէ՝ Ատենապետ, Աբրահամ Պէկեան՝ Ատենադպիր, Բարսեղ Պապասանճեան՝ քննիչ։ Ժողովը քուէարկութեամբ ընտրեց իր մէջէն Տնօրէն Խորհուրդը, որոնք են Արմէն Նեմցէ՝ Ատենապետ, Գրիգոր Սիւրիւճեան՝ Ատենադպիր, Զարեհ Մանուկեան՝ համարակալ, Պաղօ Դանիէլեան՝ գանձապետ, Միհրան Աւետիքեան՝ գրադարանապետ, Սարգիս Վարդանեան՝ մատակարար. Աբրահամ Պէկեան՝ անդամ, Բարսեղ Պապասանճեան՝ անդամ։ Մասնախումբը գանձանակի հասոյթին % 70ը պիտի վճարէ գիւղին Թաղականութեան, երկսեռ վարժարաններուն աւելի զարկ մը տալու նպատակով, մնացեալ % 30ը կը մնայ Մասնախումբին, որուն կէսը իբր պահեստի գումար կը պահէ, և միւս կէսը պիտի ծախսէ դպրոցական մատենադարանի հաստատման։ Այսպէս՝ պիտի գնէ մանկավարժական, գրական, գիտական գիրքեր, պարբերականներ և թերթեր, սատար մը ըլլալով կրթական պաշտօնեաներու ինքնազարգացման և Գօտտէլիոյի երիտասարդութեան մտաւորական մշակումին։ Մասնախումբը որոշած է նաեւ տարեկան հանդէս տալ և վիճակահանութիւն կազմակերպել, որոնցմով կ'ըւոր հասոյթ մը եւս կ'ապահովուի։ Ուրախալի է որ առաջին չաբաթներէն իսկ ժողովուրդը առ վերաբերում մը ցոյց տուաւ և կարեւոր հասոյթ մը գոյանալ սկսաւ գանձանակի չրջագայութենէն. յիշատակելի է նաեւ մատենադարանի կազմութեան համար ցոյց տրուած փափաքը. այս նպատակաւ զանազան բարեկամներու կողմէ 150 կտորէ աւելի գիրքեր նուէր պիտի ստանայ Մասնախումբը, նոյնպէս գրական չաբաթաթերթերու և օրաթերթերու հաւաքածոներ, որոնց վրայ աւելնալով նաեւ Մասնախումբին ծախքով գնուելիքները, քիչ ատենի մէջ կոկիկ մատենադարան մը պիտի կազմուի Գօտտէլիոյի մէջ։ Փափաքելի պիտի ըլլայ անշուշտ որ ամէն գրասէր անհատ ո և է կերպով օժանդակէ Մասնախումբին ջանքերուն։

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ.— Պանտրմայի Թաղ. Խորհուրդը հետեւեալը ղրկած է մեզի.— «Քաղաքիս Աղքատախնամ մարմնոյն կազմութեան թուականէն սկսեալ մինչեւ 31 յուլիս 1907, ամէն տարուան հաշուեկշիռները կանոնաւորապէս պատրաստուած և ժամանակին Առաջնորդարանի կողմէ մանրակրկիտ քննութեամբ ճշգրտութիւնը հաստատուած ու վաւերացուած ըլլալով, ի կարգին և եկեղեցւոյ բակը կախուած են, ի տես ժողովրդեան։ Ասկէ առաջ Աղքատախնամի մասին թեր ու դէմ եղած հրատարակութեանց համար, Խորհուրդս կուգայ ի բաւական գայթակղեալ մասը չայտարարել թէ սոյն Խնամակալութեան հաշիւներուն մէջ ո և է զեղծում գոյութիւն չունի, և թէ նախորդ ու արդի անդամները իրենց անձնուէր աշխատութեամբ ժողովրդեան գոհունակութեան արժանացած են։»

ՄԱՍԻՍ Գրական Շաբաթաթերթին այս չաբթուան թիւին մէջ, ինչպէս բովանդակութենէն ալ տեսնուեցաւ, հաճելի էջ մը կը կազմեն գեղատիպ ու մեծադիր պատկերները հանգուցեալ Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի և Ազն. օրդիին Մարթէն էֆ. Յակոբեանի, որոնք գեղեցիկ հաճոյք մը կը կազմեն գրասէր հասարակութեան համար, Ուրախալի է որ ՄԱՍԻՍ միշտ մեծ ջանք ցոյց կուտայ՝ որչափ Ծանօթ գրագէտներու խնամուած և ընտիր յօդուածներովը զարդարուիլ իր էջերը, նոյնչափ կարեւոր ու արժանի դէմքերով օժտելու իր ամէն չաբթուան թիւերը։

ԹԵՐԹԵՐԷՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը Նախընթաց օր փոխադարձ այցելութիւն տուաւ ռուսական դեսպան Պ. Զինովիէվի։

—Տօքթ. Նազարեան պէյ, որ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամ ընտրուած էր, հրաժարական ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր, իր անձնական զբաղմանց պատճառաւ։

—Պիլէճիկի Առաջնորդ Տ. Թաթէոս Ծ. վրդ., որու մասին գրած էինք թէ հիւանդ է և անկողնոյ կը ծառայէ, բժըշկական դարմանները չնորհիւ ապաքինած և նախընթաց կիրակի եկեղեցի իջնելով քարոզեր է։

—Սըվազի կուսակալ Րէչիտ Աքիֆ փաշա վերջերս Ամասիա գացած ըլլալով, տեղւոյն առաջն. տեղապահ Տ. Սահակ վրդ. Գուսա. Ժողովին անդամներուն հետ այցելած է Ն. Վսեմութեան, և սիրալիր ընդունելութեան մը արժանացած։

ՀԱՅ-ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

Անգլիական դեսպանատան գործակատար Մր. Պարքլէյ չնորհակալութեան այցաքարտ ձգած է Ազգապետարան՝ հանգուցեալ Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնօրի յուղարկաւորութեան հանդէսին Ազգապետ էֆ.ի ներկայ գտնուելուն համար։

—Տր. Թովմաս Տօղլեան էֆ. Ամասիոյ ազգապետական փոխանորդութեան պաշտօնը վաւերացնող պաշտօնագիրը Ազգապետարանէն ղրկուած է պատշաճաւոր իշխանութեանց։

—Իզմիրի դատաւորին Միսիոնար Վեր. Տր. Չէյմպըրս ու ազգապետ Կարապետ էֆ. Թօնաեան, Ատաբազարի եկեղեցիին հովիւը Վեր. Յովսէփ Ճէքըրեան և նաեւ բակը Յակոբ էֆ. Տալլերեան և Պարտիզակի եկեղեցիին նուիրակը Յարութիւն էֆ. Բիւրքճեան Իզմիրի եկեղեցիին վարչութեան հրաւէրով մարտ 13ին ժողով մը գումարեցին Իզմիր, մտեն տեղեկանալու եկեղեցիին դժուարութիւններուն և դարման մը խորհելու. Սոյն յանձնախումբը Գաւ. Ժողովի որոշումը հաստատելով եկեղեցիին, յայտնեց թէ 1907ի վարչութիւնը ժամանակ մը եւս չարունակելու է իր պաշտօնը, ու անոնց թուոյն վրայ աւելցուց տեղւոյն ազգայիններէն Տր. Կարապետ էֆ. Աճէմեանը և Կարապետ աղա Թօռուեանը. Նաեւ Ատաբազարի և Պարտիզակի եկեղեցիներու յիշեալ նուիրակները. Վարչական սոյն մարմինը պիտի նախագահէ Վեր. Տր. Չէյմպըրս մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն։ Եկեղեցիի [illegible] 20 ոսկի բացը գոցելու համար նուէրներ խնդրուեցան։

—Տարսոնի եկեղեցին մարտ 15ին հոգեհաց պաշտօն մը կատարած է հանգուցեալ Պատ. Յովսէփ Արշալեանի յիշատակին։ Տեղւոյն քարոզիչ Պատ. Յովհաննէս Աճէմեանը պարագային յարմար քարոզ մը խօսած է։

—Ամերիկեան Աստուածաբանական Ընկերութեան Տնօրէնութեան գործակատար Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի որդին, Տէր Օննիկ Շահպազեան, իբր երկու տարի առաջ Կլասկոյի մէջ յաջող քննութեամբ մը [illegible] վկայական ստացաւ, Յետոյ ուրիշ քննութեամբ մը երրորդ կարգի [illegible] վկայական, վերջերս ալ Կլասկոյի մէջ յաջող քննութենէ մը անցնելով, բռնեց Անգլիոյ կառավարութեան օրինաց, իրաւանց և վկայական առաջին գործերուն անդր. ո և է նուաւ մը մէջ իբրեւ երկրորդ և միայն 200 ձիւն այժմ ունեցող նուաւ մը մէջ եւ իբրեւ առաջին [illegible]։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

Յօդ. ՃԽԲ.— Աշակերտներ առաւօտց վարժարան մանելնուն հետզհետէ կուգան առանձինն, կամ թէ դրացիներ իրարու ընկերացած՝ վարժարանի դուռն բացուելէն ետքը։ Սանդուղին և վրայի հանդերձնին և կրկնակօշիկնին կը գետեղեն սահմանեալ և վերադգեստներու և կօշիկներու համար որոշուած տեղերը, և եթէ ցեխոտած են ոտքերնին կամ վրանին նախապէս կը մաքրուին և յետոյ իրենց դասարանները կ'երթան։ Մինչեւ աղօթքի ատենը քանի մը դասարանի հսկողութիւնը մէկ ուսուցիչ կը կատարէ չաբաթական հերթով և վարժարան գալու կանխելով։ Աշակերտք վարժարանի մէջ ժամանակացոյցով վեր վար ելլելնուն և իջնելնուն ատեն, կարգով և զոյգ զոյգ և հանդարտաքայլ կերթան։

Յօդ. ՃԽԳ.— Երեկոյեան արձակումին թաղերու համեմատ խումբերու կը բաշխուին, և ուսուցչի մը կամ երիցագոյն աշակերտի մը հսկողութեամբ զոյգ զոյգ և հանդարտաքայլ տուներնին կ'երթան։ Աշակերտներուն խնամով պիտի ազդարարուի և արգիլուի որպէսզի սանձակ տղոց նման փողոցներու մէջ չխաղան, և անվայել խաղերով ատեն չանցնեն։

Յօդ. ՃԽԴ.— Վարժարանի մէջ ամէն տեսակ արտաքին գործողութեանց, ելնելու, իջնելու, դասարանի մէջ նստելու, եկեղեցին կենալու, հանդիսութեանց չարունակելու և այլ ամէն նմանօրինակ գործողութեանց համար յատկապէս վարժութիւններ և փորձեր պիտի կատարուին։ Ձեռքերը թիկունքին միացնելով նստիլ օգտակար է մասամբ հասակներու կազմութեան, և աւելի մեծերուն ալ անօգուտ չէ. միայն թէ պաշտօնական և հանդիսական պարագաներու մէջ ալ չգործածուի։

Յօդ. ՃԽԵ.— Խաղերը վարժարանի մէջ ներկայ են միայն կէսօրուան մեծ հանգիստին, և բաց օդի մէջ, վարժարանին պարտէզը, կամ եկեղեցւոյ բակը կամ երդիքի տափարակը։ Շատ փափաքելի էր որ վարժարաններ յարկաբաց եւ քովերնին բաց խաղատեղիներ ունենային դէչ օդերուն կամ կիզիչ արեւերուն դէմ։ Խաղերը պէտք է խնամով որոշուին տեղական սովորութեանց և աղայոց տարիքին և սեռին համեմատութեամբ, զգոյշ լինելով որ վտանգի առիթ տուող, մարմնոյ նեղութիւն պատճառող անտեղի կերպեր ունեցող զը րաժով կամ նիւթական չահով գրգռող խաղեր չըլլան։ Լաւագոյն է որ կանոնաւոր մարմնամարզ տարածուի և խաղին ահ ալ փոխանակ կամ թէ կատարեալ մարզիչ խաղեր գործածուին։

Յօդ. ՃԽԶ.— Որչափ և աշակերտներու միտքին մէջ պիտի սեւեռել թէ կրթութիւնը ու զարգացումը ինքն իրեն վարձքն է, և բարին պէտք է իրեն իրեն համար և ոչ չահի համար, սակայն քանի որ բոլոր մարդկութիւնը վարձքի և պատժի գաղափարով կը կառավարուի, աւելի եւս այդ դրութիւնը պէտք ընդունուի մանկական և պատանեկան տարիքներուն համար, քանի որ դեռ նուազ է մտաց այժմ և աւելի զօրաւոր է սիրտը, և զգացումը կ'իշխէ մտամեծնքի վրայ։ Անոր համար անպայման կերպով ընդունուած է ազգային վարժարաններու մէջ պատիւ և պատիժ, վարձք և տուգանքի դրութիւնը։

Շէլէբեան, Մալխասեան, Փանոսեան, Ալթանեան, Բազմեան, Նալպանդեան և Սէկէնեան ընտանիքները իրենց խորին չնորհակալիքը կը յայտնեն այն ամէն ազգականներու և բարեկամներու որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ՇԷՔԵՐՃԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան հանդէսին և իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս առթիւ։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 108 ղրուշ նուիրած են Հիւանդանոցիս Տեարք Նալպանտեան Խաթիւեան և Ընկ. Ընդհանուր գումար 5670։

⁂ Հոգաբարձութիւնս չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Տիկին Նըրսէսեան Բարթող փաշա (Եգիպտոս) բարեհաճած է հինգ անգլիական ոսկի նուիրել Հիւանդանոցիս, ձեռամբ Օր. Մաքրի Միւհէնտիսեանի։

⁂ Հանգուցեալ Տօքթ. Միհրան էֆ. Վարդապետեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս. Տեարք Դաւիթ և Մանուէլ էֆ.ք Վարդազարեան 324 ղրուշ, Տեարք Եղիազար Թօրոսեան 216, Տէր և Տիկին Րուբէն Նըլէեան 108, Տէր և Տիկին Սեդրակ Կիւլէսէրեան 108 ղրուշ։

⁂ Յուղարկաւորութեան մը առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս. Յարութիւն էֆ. Ալլահվերտեան 216, Տէր և Տիկին Գաբրիէլ Փիւրքճեան (Կեսարիա) 216, Տէր և Տիկին Գրիգոր Գույումճեան 216, Հայկ Կարապետեան էֆ. Մաստրեան (Կեսարիա) 108, Սողոմոն էֆ. Թէլլեան 108 ղրուշ։

(Ներք Հոգաբարձութեան)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ստորագրեալս կը յայտարարեմ թէ Գօտէնիքի գարեջրատան անանուն Ընկերութեան վերջնական ու անդառնալի կերպով ծախած եմ ինծի վերաբերող առարկաները։ Ասոնք կը վերաբերին Հայտար փաշա քարափին վրայ գտնուող քաղաքին մը, որ կը պատկանի կայս. Անձնական Գանձին և որուն վարձականն եմ հիմա։

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՄԱԼԹԻՔՃԵԱՆ

Հայտար Փաշա

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՈՏՕՎՍՔԻ

Ռուս նչանաւոր դաչնակահար Պ. Լէոբոլտ Կոտովսքի, որ մայրաքաղաքս եկած է, այս իրիկուն փայլուն նուագահանդէս մը պիտի տայ Թէքէ Պաչիի ձմեռնային թատրոնին մէջ, ժամը 9ուկէսին։ Յայտագիրը, որ երկու մասէ կը բաղկանայ, դժուարին ու ընտիր կտորներ կը պարունակէ Պէթովէնէն, Գոչէլլիէն, Ռամայէն, Լօէլլիէն, Շոպէնէն, Շուպերթ-Լիսդէն, Սքրիապինէն, Լիսդէն, Կոտովսքիէն։ Երաժշտասէրներուն համար ճչմարիտ հաճոյք մը պիտի ըլլայ տաղանդաւոր դաչնակահարին թովիչ նուագածութիւնը լսել։ Գիներն են Պէնուար՝ 2ու կէս օսմ. ոսկի, Պէլէթաժ՝ 100 և 80 ղրուշ, օթեակ երկրորդ յարկի՝ 50, Թիկնաթոռ՝ 25, Նստարան՝ 15, կալերի՝ 10։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 6 ապրիլ.— Ֆրանսական Ռանդին գիները միշտ անկման հակամէտ են, որով կը ճնչեն հրապարակին ամբողջութեանը վրայ։ Հանրային սնտուկներու կողմէ կատարուած գնումները չեն կրնար բաւական ըլլալ կանխիկ գործ ընողներու վաճառումներուն և գնող չգտնուելով վաճառման հրամանները կը գործադրուին։ Ֆրանսական Ռանդը այսօր ալ 15 սանդիմ կորսնցնելով 96.35էն 96.20ի իջաւ։ Օտար արժեթուղթերն ալ այդ պատճառաւ մէկ քանի սանդիմ կորսնցուցին։ Օսմ. Միացեալը եղաւ 94.47։ Ռիօ Թինթօն անփոփոխ է։ Պղինձը թեթեւապէս աւելի տկար է՝ 59.02։ Գալիա Գարաայտըն բանուած է՝ 452։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ անգլիական քոնսոլիտէներու համար չատ գործ չկայ։ Ամերիկեան արժեթուղթերու գիները ամբոխ հանգամանք մը ստացան՝ Նիւ-Եորքէն առնուած լաւագոյն լուրերու վրայ։ Հարաւային Ափրիկէի Հանքային բաժնեթուղթերու գիները լաւ են։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ — 1908ի առաջին եռամսեային Նիւ-Եորքի մէջ արձանագրուած սնանկութեանց թիւն է 48՝ ընդամէնը 75 միլիոն տոլար բացով, ինչ որ ամէնէն բարձր թիւն է Մ. Նահանգաց համար։

ԲԱՐԻԶ.— Պ. Ժօռէսի ծանուցումին հարցապնդումին հետեւանքով բազմաթիւ ունկնդիրներ կը գտնուէին Երեսփ. Ժողովին մէջ, Պ. Գալիօն, որ կ'ատենապետէր, ծանոյց Պ. Ժօռէսի հարցապնդումը՝ Դահլիճին Ներքին քաղաքականութեան և Ներքին կարգ մը բարենորոգումներու կիրառման մասին։ Պ. Ժօռէս խօսելու քննադատեց Պ. Կլէմանսոյի քաղաքականութիւնը։ Նախարարապետը կծու պատասխանով մը ցոյց տուաւ Պ. Ժօռէսի ու անոր բարեկամներուն հետեւած ընթացքին անկարգապահութիւնը։ Վերջապէս Դահլիճին համար վստահութեան օրակարգ մը քուէարկուեցաւ ստուար մեծամասնութեամբ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բէնդըլ-Սդրիթի մէջ, այսօր, երկու հին տուներ փլան։ Ութ հոգի մեռան և երեսուն հոգի վիրաւորուեցան։

ՄԷՍԻՆԱ.—Հօհէնցոլէրն զբօսանաւը, ուր կը գտնուի Վիլհէլմ կայսրը, Բալերմօ ուղեւորեցաւ։

ՀՌՈՄ.—Պ. Բիէրբօնթ Մորկէն, ամերիկացի միլիառատէրը, ծանրապէս հիւանդ է։

ԲԱՐԻԶ.—Ռօչէզի վարած զանազան ընկերութեանց բաժնետէրերուն կողմէ եղած դիմումներուն հակառակ, հարցաքննիչ դատաւորը նորէն մերժեց զայն առժամաբար ազատ արձակելու համար եղած խնդիրքը։

ՊԻԱՐԻՑ.— Պ. Ասքուիթ, այս իրիկուն, Պիարից ժամանեց, Էտուարդ թագաւորին յարկաբաժինէն [illegible] մը յանձնեցուեցաւ անոր։

ՄԷՍԻՆԱ.— Գերմանիոյ կայսրը ու կայսրուհին ցամաք ելան քաղաքին նչանաւոր վայրերը այցելելու։ Ժողովուրդը մեծ խանդավառութեամբ ողջունեց։

ՎԵՆԵՏԻԿ.—Շուէտի Վիքթորիա թագուհին հոս ժամանեց և մինչեւ մայիս ամսուան վերջը պիտի մնայ։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Հոլանտան Մ. Նահանգաց աչակցութիւնը խնդրեց Վէնէզուէլայի դէմ, Մ. Նահանգաց միջամտութիւնը քիչ ատենէն զգալի պիտի ըլլայ այդ խնդրոյն մէջ, Արտաքին գործոց Նախարար Պ. Ռութ կը յուսայ թէ Վէնէզուէլա իր զինուորները ետ պիտի քաչէ և թէ վէճը իրաւարարութեան մը պիտի ենթարկուի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՑՈՐԵՆ		Փարա
Առաջին ճերմակ օտեան	»	50 -
Երկրորդ	»	46 -47
Խառն	»	45 -
Զավարալը	»	43 -44
Կարմր առաջին	»	55 -
» միջին	»	52 -54
» խառն	»	50 - 51
ԱԼԻՒՐ		Դրշ.
Տեղական զբրմա Ա. Պարկ		95 -
» » Բ. »		94 -

Այսօր 2 վակօն Անատոլըի ցորեն ժամանեց։

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ		
Շրջականերու համար նոր ցորեն յանձնելի		Փարա 39-39½
Տեղական աղացման համար		41 -
ԹԵՖ		
Օխան 20 փարա		
ԴԱՐԻ		
Դանուբ	քիլէն	16 -17½
Բումէլի և Մէրսին		14½-15½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 6 Ապրիլ			
Միացեալ Օսմ. պարտքը.) բաց.	Ա. Ռ.		94 50
) գոց.	Փ. Կ.	»	94 47
Բումէլի երկաթուղի		ֆր.	180 —
Թրանսվալ		»	43 75
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	724 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ		»	439 —
Գալիա Գարա Այտըն		»	452 —
Օսմ. մաքսատուն		»	495 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	Փ. Կ.	»	96 20
Քրէտի Լիոնէ		»	1168 —
Ռուսական 5 %		»	98 25
Իտալական Ռանթ		»	103 10
Սպանիական արտաքին		»	93 60
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25 125
Դրամամթերք Ֆրանս. Պանքայի		»	3 —
ԼՈՆՏՈՆ, 6 Ապրիլ			
Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ռ.		94 —
) գոց.		»	94 —
Օսմանեան Կայս. Պանքա		»	18 75
Անգլիական քոնսոլիտէ	Փ. Կ.	»	87 37
Հէլլէնական 5 % 1881		»	48 50
Չարթըրտ		»	0 65
Պուլկարական փոխառ. 1892		»	103 50
Ռանտ Մայնս	Փ. Կ.	»	5 38
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ		»	25 35
Դրամամթերք		»	3 —
ՊԵՐԼԻՆ, 6 Ապրիլ			
Օսմ. միացեալ			95 70
Ռուսական 4 % 1902		Մարք	— —
Բումէլի երկաթուղի		»	150 20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ չէք		»	20 280
Դրամամթերք		»	5 50
ՎԻԷՆՆԱ, 6 Ապրիլ			
Բումէլի երկաթուղի		քուրոն	187 50
Վիէնըր Պանք Ֆէրայն		»	512 —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ		»	95 60
» Լոնտոնի վրայ		»	240 40
Օսմ. Ռէժի		»	— —

ԾԽԱԽՈՏԻ ՕՍՄ. ՌԷԺԻ

ԱԶԴ.— Ծխախոտի Ռէժիին Վարչութեան 24րդ տարուան գործառնութեանց, այսինքն 1322 տարուան մէջ գոյացած չահերուն ի հաչիւ իւրաքանչիւր բաժնեթուղթի պիտի վճարուի 12 ֆրանք կամ $52^{80}/_{100}$ ղրուշ ոսկեդրամ, կամ $9.7^1/_5$ անգլ. ոսկի։ Վարչական Խորհուրդի կողմէ տրուած այս որոշումը բաժնետէրերուն կը ծանուցուի։ Այս որոշման համաձայն, 1908 ապրիլ 14էն (Ր. Ե.) սկսեալ թիւ 24 կտրօնին փոխարէն չահաբաժին պիտի վճարուի.— Բարիզ՝ Օսմ. Պանքային կողմէ՝ 12 ֆրանք, Լոնտոն՝ Օսմ. Պանքային կողմէ՝ $9.7^1/_2$ անգլ. ոսկի, Կ. Պոլիս՝ Օսմ. Պանքային կողմէ՝ $52^{80}/_{100}$ ղրուշ ոսկեդրամ, Վիէննա՝ Քրէտիթ Անշթալթ Պանքային կողմէ՝ 12 ֆրանք, Պերլին Պ. Ս. Պլայխրէօտէր եղբարց կողմէ՝ 12 ֆրանք։ Այս գործառնութեանց վերաբերեալ պորտօններ յիչեալ հաստատութեանց մէջ կը գտնուին, բաժնետէրերուն տրուելու համար։ Այդ հաստատութեանց ներկայացուած կտրօնները, ընկալագիրներու փոխարէն հինգ օր վերջ պիտի դրուին. յետոյ կտրօններու վրայ պիտի նշանակուի չահաբաժին վճարումը և ծախսելէ յետոյ տէրերուն պիտի վերադարձուին։

ԻԼԱՆ

(Ռոսթա վէ Թէլէկրաֆ Նեզարեթի)

Տէրսաաաէթ բօսթախանէսի իչին մուխթէլիֆ իպատէ պէչ չանթա վէ չուվալ մէվքիի միւնաքասայա վազ բուլունմուչ օլմաղլա թալիպ օլանլարըն [illegible] Տէրսաաաէթ [illegible] մուգավէլէ [illegible] Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նեզարեթի [illegible] իլան օլունուր։

Ֆի 22 մարթ 324

ԻԼԱՆ

Տար-իւլ-Աճիզէ չամաչըրխանէսինէ [illegible] Թարիֆի [illegible] բէրէ իլէ Թօփհանէ իսքէլէսի։

Իւփիւ, զօլա եաբըլըր

Շալատէր Պէյ Օղլունտա Սարըլը Ազարը սօգաղընտա 15 նումէրօտա [illegible]

Թաալիլ իւէր թովրինինն [illegible].—

Զարըֆ 30 փարա, կէճէլիք էնթարի 1 ղուրուչ, չորապ չիֆթի 10 փր., գարտօլա էթէկլիկ (60 փարա) գօլլուսը 3, սօֆրա էօրթիւսի 1, եաթագ էօրթիւսի 2, միւսլիւ իչ ֆիւթանը (գօլլըը) 2.20, եագա 10 փր., իչ ֆիւթանը սատէ 1, գօլլուգ չիֆթի 20 փր., ֆէսին կէօմլէյի 1, թիւլ բէրտէ գօլլուգ 30 փր. վէ գօլլը 2.20, պէճատ եէլէկ 2, բանթօլօն գօլլուգ 20 փր. վէ գօլլը 2.10, իչ կէօմլէյի 20 փր., քօրսաժ 10 փր., էթէկլիկ 1, քամզօլա 30 փր., գօլլը 2.20, եաստըք եիւզիւ 20 փր., քիւչիւք չամաչըր գօլլըը 5, բիւյիւք չօճուգ չամաչըրը 2.20, բէնկլի վէ պէեազ չօճուգ քօմթիւլէրի 3, բէնկլի վէ պէյազ չօճուգ [illegible] պէր թագըմ 5, րօպ տը չամպր 2.20, եորղա 2, [illegible] 20 փր., ֆանիլա 20 փր., սէրվիէթ 10 փր., հավլու 10 փր., համամ [illegible] 30 փր., բէչթամալ 30 փր., [illegible] 2, [illegible] 15 փր., ալաթուրքա էնթարի 15 փր., գատըն էօրթիւսի 30 փր., սանտալիէ էօրթիւսի 20 փր., [illegible] (Թագըմ) 10, [illegible] 5, [illegible] 5, [illegible] 10, գրաֆաթ 10 փր., Թօրպօն 10 փր., մէնտիլ 10 փր., քօրսան 5։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՒՏԵՆ

15,000 մէթրօ ինճէ տաամա
1,500 » գալըն տաամա
20 Թօփ մէրմէր չաթի
20 » ամէրիքան պէզի

Պալատէ մաւհարէր էչեալարըն [illegible] միւնագասայա [illegible] 27ինճի [illegible] իլան օլունուր։

22 մարթ 1324 Միւտիրիյէթ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

ԼԻՒՔՍ

Լամբարի ընկերութիւնը

ԱԾԽԱԿԱՆ ԹԹՈՒԻ ՃՆՇՈՒՄՈՎ

ՕԴԻ ՃՆՇՈՒՄՈՎ

ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԿԱՆԽԻԿ ԿԱՄ 6 ԵՒ ԿԱՄ 12 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄԵՐՈՎ

ԼԻՒՔՍ ԼԱՄԲԱՐԻՆ ԼՈՅՍԸ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ Է

ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ, ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ՓԱՅԼՈՒՆ, ԱՄԵՆԷՆ ՅԱՐԱՏԵՒ ԼՈՅՍՆ Է

Լիւքսի լոյսը միւս ամէն կարգի լոյսերէն նախընտրելի է. շատ մը քաղաքներու փողոցներուն, սրճարաններուն, պարտէզներուն, ճաշարաններուն, երկաթուղիներուն մէջ գործածական է այս լոյսը:

ՄԻՋՆՈՐԴՉԷՔ ՉԿԱՅ

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ

Բուն ԼԻՒՔՍ լամբարները միայն ԼԻՒՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Ղալաթիոյ մթերանոցին մէջ կը ծախուին

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՀԷԶԱՐԷՆ ՓՈՂՈՑ, ԳՕՕԲԼԻՐԱԹԻՎԼԻՆ ԴԻՄԱՑ ԵՒ ՎՈՅՎՈՏԱ ԻՆԱՅԷԹ ԽԱՆ ԹԻՒ 52

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (124)

ԺԱՔ ԳՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Դ.

Դիւրաւ գտաւ դուռը, բայց ի զուր փնտռեց զանգակը։ Այդ պերճանքէն զուրկ էր տունը։ Բախեց դուռը և վայրկեան մը սպասեց, բայց ոեւէ շշուկ չլսեց։

— Դրամ կը դնեմ որ մարդ չկայ ներսը. գանգակը կրնար քաշել ինծի, փոխանակ թոյլ տալու որ մինչեւ հինգերորդ յարկը ելլեմ,

Նորէն դուռը զարկաւ, և այս անգամ շշուկ մը լսեց։ Ընդհուպ դուռը բացուեցաւ։ Միլու ստուերին մէջ նշմարեց բարձրահասակ կնոջ մը տարտամ ձեւը։

— Օրիորդ Մօրան-Պուասիէր, թերեւս զարմանք կը զգաք զիս տեսնելով…

— Բայց ես Օրիորդ Մօրանը չեմ…

— Ո՛հ, կ'երեւայ թէ սխալեր եմ դուռը. հինգերորդ յարկին վրայ չեմ գտնուիր…

— Օրիորդ Մօրանի տունը կը գտնուիք և ես օրիորդ Ժուլիա կը կը կոչուիմ, իր ընկերակից օրիորդը։

— Ինչ, ընկերակից օրիորդ մը կը պահէ՞, խորհեցաւ Միլու։ Թերեւս Մօրիէթ իրաւունք ունի, երբ կ'ըսէ թէ Մարթ աղքատ կը ձեւանայ։ Պա՛հ, մինչ անհեթեթ բաներ կը խորհիմ։ Խնդրին լուծումը գտնելու յաւակնութիւնը ունիմ, դեռ հիմնակէտերը չճշդուած։

Ու բարձրաձայն յարեց,

— Օրիորդ Մօրան-Պուասիէր դուրս ելա՞ծ է։

— Կէս ժամէ ի վեր տունը չի գտնուիր. դուրս գացած է։

— Հօսման փողոցի իր դասին գացած ըլլալու է, յարեց Միլու, որ կը յուսար խօսեցնել Ժուլիան, իրազեկ ցուցնելով ինքզինքը։

— Այո՛, պարո՛ն, բայց ո՞րու հետ խօսելու պատիւ ունիմ։

— Օրիորդ Մարթի ընտանիքին բարեկամներէն եմ։

— Պարո՛ն, հաճեցէք նստիլ։

Ու Օրիորդ Ժուլիայի վիպական գլխուն մէջ գաղափարները և զգացումները իրարու կը յաջորդէին։

— Ընտանիքի բարեկա՛մ մը, կը խորհէր վարժուհին։ Պալանսիններու ընկերն է անշուշտ։ Այդ երիտասարդներէն մէկը սիրահարուած ըլլալու է Մարթի։

Կարելի՞ բան էր Մարթը տեսնել ու չսիրել զանի։ Գիրքերու մէջ ալ այդպէս չէ՞ր պատահեր միթէ։ Անտարակոյս, Մարթի ու մօրը նկատմամբ բռնած գէշ ընթացքէն յետոյ սիրահարը կը վարանէր անձամբ ներկայանալ և պատուիրակ մը կը ղրկէր, հաշտուելու համար…

— Ո՛հ, կրնաք ամէն ինչ ինծի ըսել, քանի որ օրիորդը ինէ բան չի պահեր, գոչեց Ժուլիա։ Գ. տը Պալանսի թո՛ղ չվախնայ. Մարթ այնպիսի փափուկ հոգի մը ունի որ ատելութիւն և քինախնդրութիւն չի ճանչնար բնաւ։

Գ. տը Պալանսիի անունը ապշութիւն և կասկած առաջ բերաւ Միլուի մտքին մէջ։ Ո՞վ էր այդ մարդը։ Միլուի կարծածէն աւելի քիչ ծանօթ էր Վիլֆրանշի մէջ։ Շատ գոհ էր՝ Մարթի հանդիպած ըլլալուն համար։ Ժուլիա, միամիտ ու չաղակրատ, անշուշտ թանկագին տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէր իրեն։ Բայց ինչ գիտէր ան։ Կը ճանչնա՞ր Մարթի բուն ընտանիքը։ Վերջապէս Ժուլիա պիտի կրնար իր չաղակրատութեամբ լուսաբանել այդ կէտը և ուրիշ քանի մը կէտեր։

— Մարթի լաւագոյն բարեկամը նկատեցէք զիս։ Կրցածիս չափ պիտի օգնեմ անոր։ Բայց իր կացութեան տեղեակ չեմ, որով չեմ գիտեր թէ…

— Ո՛հ, շատ պարզ է կացութիւնը։ Օր. Մարթ առանձին պիտի մնար աշխարհի մէջ, եթէ երբեք իմ բարեկամութենէս ու անձնուիրութենէս զրկուած ըլլար։ Հայրն ու մայրը քանի մը ամսուան մէջ մեռան, թշուառ վիճակի մը մատնելով Օր. Մարթը։

— Սակայն հարուստ էին անոնք, դիտել տուաւ Միլու։

— Այո՛ և ո՛չ։ Պարոն տը Ռիպիէր կտակ մը ըրած է ի նպաստ Օր. Մարթի, որ անվաւեր հռչակուեցաւ։

— Ա՛հ, ինչպէս։

— Չեմ գիտեր, պարոն, քանի որ կտակագիրը չեմ կարդացած։ Մնաց որ՝ օրինագրքին կնճռոտութիւններուն ալ խելքս չի հասնիր։ Հարկաւ գիտէք թէ Օր. Մարթ աղջիկը չէր Պ. տը Ռիպիէրի։

— Ոչ, չեմ գիտեր, պատասխանեց Միլու հեգնական շեշտով։

— Առաջին ամուսնութենէ մը ծնած էր։

— Անշուշտ Տիկին տը Ռիպիէր ամուսնալուծուած էր։

— Տիկին տը Ռիպիէր առաջին ամուսնոյն վրայ չէ՛ր խօսեր բնաւ և Մարթ չէ ճանչցած իր հայրը։ Կ'ենթադրեմ որ քանի տարիէ ի վեր մեռած ըլլայ ան։

— Լաւ կ'ենթադրէք, ըսաւ Միլու ծիծաղ մը զսպելով, թէեւ քիչ մը շատ առաջ կը տանիք մահուան թուականը։ Բայց կը կարծէի որ Մարթի հայրը բաւական հարուստ մեռած էր։

— Չեմ գիտեր, պարո՛ն. կարելի է որ այնպէս ըլլայ։ Հաւանաբար խառնակ գործեր ձգած է, որոնց մէջէն չեն կրնար ելլել մեզի պէս երկու խեղճ կիներ… Սա ստոյգ է որ Մարթի մայրը գրեթէ թշուառ վիճակի մէջ մեռած է ութը ամիս առաջ։ Ու մենք հիմա փայլուն կացութեան մը մէջ չենք գտնուիր։

— Այդ ամէնը պիտի փոխուի, ապահով եղէ՛ք, օրիորդ Ժուլիա։ Այս խօսքը մտքերնուդ մի՛ հանէք։

— Ա՛հ, պարո՛ն, ո՛րքան հաճոյք կը պատճառէք ինծի։ Օր. Մարթը շատ կը սիրեմ։ Իրա՛ւ ալ արժանի է այդ սիրոյն։

Ու Օր. Ժուլիա սկսաւ պատմել մանկամարդ աղջկան առաքինութիւնները և տաղանդները։ Յետոյ երկարօրէն բացատրեց նաեւ այն տխրութիւնը զոր կը զգար, բան մը չկարենալ ընելուն համար։ Այդ միջոցին դուռը զարնուեցաւ։ Օր. Ժուլիա դրան քով վազեց՝ բանալու համար, և ըսաւ.

— Աւասիկ եկաւ։

— Օրիո՛րդ, պարոն մը կը սպասէ ձեզի։

— Պարո՞ն մը։

— Այո՛, ձեր ընտանիքին բարեկամ մը։

Միլու ոտքի ելաւ և խօսքը Մարթի ուղղելով, ըսաւ.

— Այո՛, օրիորդ, շատ լաւ ճանչցած եմ ձեր հայրը։

Մարթ կասկարմիր եղաւ, յետոյ գունատեցաւ։ Ձեռքը աթոռի մը վրայ դրաւ և կամքի ճիգ մը ընելով ոտքի կանգնեցաւ։ Սակայն Օր. Ժուլիա մեղմաձայն դիտել կուտար.

— Այս պարոնը վրայէն չի ցուցներ տարիքոտ ըլլալը։

— Կ'ըսէք թէ հայրս ճանչցած էք, բայց ո՞ւր։

— Պրազիլիոյ մէջ, օրիորդ։ Նոյն իսկ հարուստ եղած ատեն ճանչցած եմ, և հիմա զարմանք կը զգամ այս կացութեան մէջ տեսնելով ձեզ։

— Չեմ գիտեր թէ հայրս հարո՞ւստ էր Պրազիլիոյ մէջ, բայց չեմ ալ կարծեր որ Ֆրանսա դառնալէն յետոյ հարստութիւն ունենար։

Միլու պահ մը խորհեցաւ։ Քանի մը միջոցներ կային մտքին մէջ, որոնց վրայ չէր կրնար որոշում մը տալ։ Ճշգրիտ և արագ միջոց մը կը փնտռէր հարստանալու։ Մարթ տեղեկութիւն չունէր թէ իր օրինաւոր հայրը առեւտրական ընկերակցին՝ Լօրպէրի քով ունէր ահագին հարստութիւն մը, որուն անվիճելի ժառանգորդուհին էր ինք։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ